

ВІСНИК

THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно-політичний місячник

ЗМІСТ

Різдвяне звернення до української громади в ЗДА	
І. Боднарук — Душа і твердиня народу	1
Анатолій Криворотько — Тарасова мова (вірш)	2
Д-р Михайло Кушнір — Підстави національної культури	4
Андрій М'ястківський — Чекання (вірш)	6
Іван Левадний — Трагічна дата	7
Д-р Роман Кухар — Словаки і їхня мова	9
В. Давиденко — Мемуари „начальника запілля”	12
Богдан І. Антонич — Пісня про незнищенність матерії	15
Євген Івашків — Наука на службі московського імпері- ялізму	16
Юрій Тис — Гумор у житті і літературі	18
І. Савич — 1-ий з'їзд українських журналістів Північної Америци	21
З-поміж книжок і журналів	23
З життя Відділів	24
З листів до Редакції	26
Рік праці — 1965	26
Б. Казанівський — З діяльності Головної Управи і Відді- лів ООЧСУ	28
Сатира і гумор	32
З советських публікацій	32

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

РІЗДВЯНЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ У ЗДА

Святкування Різдва Христового нерозривно зв'язане з прегарною традицією Коляди. У Свят-Вечір та Різдвяні Дні молодь в Україні відвідувала з вертепом українських мешканців сіл і містечок, вітаючи господарів грімким „Бог Предвічний народився” та віщучи їм „Нову Радість”...

Радіючи народженням Христа, господарі сердечно приймали колядників та обдаровували їх „чим хата багата”. Ця різдвяна традиція — Коляда, яку ворог намагається вбити в серцях українського народу на рідних землях, ясним полум'ям рік-річно освітлює обличчя і огріває серця української людини у вільному світі, коли рідня, при ялинці, разом з колядниками, заносить мольбу-коляду до Всевишнього — „Даруй літа щасливі нашої Неньці-Україні”.

І обдаровують господарі колядників, як колись у рідній хаті, на рідній землі, — та не колачами й медівниками, а щирою пожертвою на труд і змагання тих, хто життя своє справі визволення України присвятив...

Ворог доцінює ідейну снагу і незламну волю української спільноти в діяспорі, зокрема її революційного авангарду — Організації Українських Націоналістів, допомагати визвольній боротьбі українського народу всіма можливими засобами, всіма силами своїми, аж до переможного кінця. У цій боротьбі на життя і смерть Москва, не обмежуючись скритивностями провідників української національної революції, стосує методи психологічної і політичної демобілізації української еміграції, послуговуючися у своїй юдиній роботі людьми української крові — культурними діячами і мистцями, яких висилає поза межі України для дезорієнтації і розкладу українського національного табору.

У той же самий час Москва намагається приспати чужиність західного світу приманливими концепціями миру і співіснування, щоб, використавши в розбудові своєї імперії економічні засоби багатого Заходу, у слухний час збудити його в огні і крові.

Але передчасно радіють большевики, стверджуючи у своїй пресі словами своїх висланців, „культурних діячів”, що ... „процес розкладу серед націоналістичної еміграції розвивається далі. І першорядну роль тут відіграють зустрічі з радянськими українцями. Такі, які відбувалися, наприклад, коли в Канаді й ЗДА побувала група українських туристів на чолі з головою Товариства дружби й культурного зв'язку із зарубіжними країнами К. А. Колосовою...”

Цьому наступові ворога, яким Москва намагається продертися у серце і душу української людини, використовуючи її сантимент і любов до всього, що рідне — українське, мусимо дати одностайну відсіч. У монолітному фронті боротьби проти Москви мусить стояти кожна українська національна одиниця, без огляду на її релігійні і політичні переконання, бо це боротьба за здобуття Незалежної Соборної Української Держави.

Аналізуючи цю боротьбу, Провід ЗЧ ОУН у своєму Зверненні до українського Громадянства стверджує, що визвольна боротьба проходить на двох фронтах — внутрішньому і зовнішньому. На внутрішньому полягає вона в кожночасній дії на тому місці, де живуть наші земляки в бойовому поготівлі, на втримуванні чистою нашої національної субстанції перед отрутою й підіривними диверсіями; на зовнішньому — в ширенні ідей суверенності української нації серед чужинецького доквілля та в організуванні його на боротьбу проти всіх форм московського імперіялізму й підступної коєкзистенції, яка є приготуванням скоку до дальшого поневолення світу...

Все, що наш народ осягає тепер, і здобуття повноти прав у майбутньому, є і буде ділом його працелюбних рук, творчого духу, відваги і завзяття. Ми постійно твердили і тепер повторюємо: наша фінансова незалежність є політичною незалежністю. Вона корениться в усій національній спільноті, в її вірі, в її жертвенності. Український Визвольний Фронт розгорнувся сьогодні на цілий світ. Це вимагає багато сил, витривалості, наполегливості, жертвенності. Перемога припадає тому, хто на самому кінці виявить останнє зусилля більше, ніж його ворог. До цієї витримки закликаємо всіх...

І коли у цьогорічні святочні дні Різдва Христового завітають до Вашої хати колядники Українського Визвольного Фронту з проханням скласти коляду-пожертву на Визвольний Фонд ОУН, — жертвуйте щедро у переконанні, що Ваша жертва є вкладом у щораз більше скріплення і розбудову революційно-визвольних сил українського народу, як бази самостійницького національно-визвольного руху, у боротьбі за визволення української нації.

Різдво 1966

Головна Управа
Організації Оборони Чотирьох Свобід України
в Нью Йорку

ВІСНИК

І. Боднарук

ДУША І ТВЕРДИНЯ НАРОДУ

Сусловами й лицемірами є всі ті наші люди, які розмовляють із своїми чужою мовою і твердять, що українці не перестануть бути українцями, коли покинуть свою рідну мову й приймуть чужу. Втрата мови — це смерть для народу. Цю гірку правду стверджує ясно й недвозначно історія життя тих усіх, що прийняли чужу мову. Вони згубилися і стали погноєм для того народу, мову якого прийняли.

Рідна мова — це основа живучости народу. Без неї ми — каліки, сироти, Богом і людьми забуті. Рідна мова — це один із наріжних каменів національної будівлі. Від міцности того каменя залежить і тривкість будівлі. Пише Уляна Кравченко у своїх „Фрагментах“:

Український спів,
Українська мова нам свята!
Її краса
Пишась наче самоцвіт
І сяє блиском жемчугів.
Понад життя вона дорожча нам!
Дітей своїх її ми будем вчити,
Хоч мало б сто указів боронити,
Ми не дамо її стоптати ворогам!

Український народ переніс довгі століття неволі, карався у ворожих тюрмах, але ніколи не відрікався своєї віри і своєї рідної мови. Тому зберігати й вивчати українську мову — це наш святий обов'язок перед Церквою і Батьківщиною. Коли українська мова замовкне в устах нашої молоді, в наших товариствах і організаціях, то перестануть вони існувати. Вчимо ж рідної мови своїх дітей і прищеплюймо їм любов та пошану до неї. Наші предки передали нам рідну мову, як тисячолітній доробок нашої культури. Передаймо й ми це все нашим дітям, не забуваючи пригадати їм славу минувщини рідної мови. Скажімо їм, що цією мовою говорили наші святі богоугодники, Антоній і Теодосій, Борис і Гліб, що наша мова процвітала

колись у палатах наших великих князів, королів і гетьманів, що вона була розмовною мовою багатьох литовських, польських і молдавських вельмож, що тією мовою написано чудові літературні твори вже тоді, коли наші сусіди потопали ще в темряві.

Наш обов'язок якнайбільше читати своєю рідною мовою і призвичаїти дітей читати. Хай не буде серед українців на чужині нікого, хто не читав би нашої книжки й преси. Не сміє бути серед нас таких, що на все вміють знайти час і гроші, а коли йдеться про рідну книжку й пресу, то в них — вічна криза. Такі люди не повинні дивуватися, що їхні діти відцуралися свого народу й утопилися в чужому морі.

Рідна мова це складова частина рідної духової культури, це сума культурних здобутків і надбань народу. У рідній мові віддзеркалюються переживання народу, його історія, світогляд. Рідна мова надає кожному народові його притаманне обличчя, таке відмінне від обличчя кожного іншого народу. Затративши рідну мову й приймаючи чужу, людина переймає чужий дух і ходить у чужому пір'ї. Хто цурається рідної мови, той стає зрадником власного народу, яничаром і перевертнем, яким чесні люди погорджують.

Це добре й корисно, коли ми знаємо багато мов. Чим більше чужих мов знаємо, тим краще для нас. Одначе, дуже сумно, коли хтось чужими мовами говорить, а своєї не знає. Така людина раніше чи пізніше відійде від свого народу.

На еміграції є багато таких, що деклямують про любов до рідної мови, але її не знають і не хочуть навчитися. Гидко дивитися, як наша молодь на концертах і різних академіях виголошує лицемірні реані для рідної мови, а зійшовши зі сцени розмовляє по-чужому. А вихов-

ники й батьки ще й самі в цьому допомагають, забуваючи, що цим підрізують гілку, на якій сидять. Не соромляться вони глянути в лице братів і сестер із Рідного Краю, що в обороні рідної мови й чести народу склали великі жертви майна й життя. Наші молоді люди одружуються з чужинцями й виховують дітей у чужому дусі. Загляньте до парафіяльних бюлетенів, і переконаєтеся, що мішані подружжя стають уже масовим явищем у наших „політичних емігрантів”!

Мова — це твердиня народу, яка рятує його у найважчих часах лихоліття. Коли в другій чверті XVII ст. навістила чехів велика політична катастрофа, на довгий час припинився розвиток чеської літературної мови. Після трагічної битви під Білою Горою (1620 р.) почався занепад чеської мови й літератури. Германізація, особливо вищих класів народу, інтелігенції й міщанства, поступала так швидко, що наприкінці XVIII ст. здавалося, що чеська мова взагалі перестане існувати. І саме тоді врятувала чехів мова. Зусилля групи патріотів у XIX ст. і їх праця над чеською мовою розбудили чеське суспільство. Через рідну мову й літературу прийшло відродження чеського народу і його могутній похід до власної держави.

У зв'язку з порушеними вище питаннями залишається проблема на чужині: хто ми? Такі окреслення, як американець, бразилієць чи канадієць українського походження не є влучні і компромітують свідому частину української політичної еміграції. Французи в Канаді називають себе канадійськими французами, жиди — канадійськими жидами. Тому й ми повинні прийняти єдиноправильне окреслення „американські, аргентинські, бразилійські українці”. Негідним свідомого політичного емігранта є окреслення „бразилієць, канадієць, аргентинець і т. д. українського роду”, бо воно каже,

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
NEW YORK, N. Y. 10003

Анатолій Криворотько

ТАРАСОВА МОВА

То сумна, як пісня вечорова,
То гаряча й світла, як зоря,
Наша рідна українська мова
Крилами була у Кобзаря.
Це вона — як золото пшениці
З-над Дніпра чи з берега Сули,
І її, немов перо Жар-птиці,
Люди прямо з казки принесли.
І в Тараса легшала дорога,
Як ішов він у чужі краї,
Бо, я вірю, Прометей у бога
Взяв коліс не полум'я — її!
І воно горить у ній червоне,
Зогрівас всіх нас до кінця.
Хто її забуде, той схолоне,
Бо тепла немає у мерця.
Хай минають дні — стоїть титаном.
Як Дніпру, дзвеніти їй віки!
На цій мові із самим султаном
Вміли говорити козаки.
В неї серце Кобзареве б'ється.
Хоч приходив недруг не один,
А вона й на палі їм сміється,
Обіцяє ворогові згин.
І, як мати, жде гостей у хату,
Жде співця, що мріє серед нив.
Це її і щедру і крилату
Він для інших рідною зробив.
І вона, землі цієї окраса —
Невмируща слава Кобзарю.
Я горджуся, що мовою Тараса
Я тепер із світом говорю!

що ми були колись українцями, але вже перестали ними бути.

В тісному зв'язку з цим стоїть проблема: асиміляція чи плекання національної культури? Позитивну і всебічно обґрунтовану відповідь на це питання дав Богдан Ф. Кочмарик в „Америці” (ч. 8, травень 1964 року): „... коли ми не хочемо бути припадковими і безпретенсійними переселенцями, коли не маємо наміру затратити свого національного обличчя, не бажаємо стати погноєм для підсилення інших етнічних груп і опинитися в рядах своєрідних перевертнів, то зосереджуймо всі наші зусилля довкола розбудови нашого загальногромадського й культурно-релігійно-церковного життя, щоб таким чином, не як своєрідні безбатченки, а як рівнорядний партнер, як окрема етнічно-національна група, з своїми власними тра-

диціями і своєю національною культурою, ввійти в склад американської спільноти”.

В душі цього гасла треба нам і виховувати молодь. Вона зможе залишитися при нас, якщо викоренимо в неї комплекс меншовартости і прищепимо їй почуття національної гордості. Вона залишиться при нас, коли знатиме, що ми — нащадки славних предків, які штурмували Царгород, що наші князі обороняли Європу й культуру впродовж довгих століть від диких кочовиків Азії; якщо знатиме велич і могутність київського великокняжого престолу в часах Володимира Великого і Ярослава Мудрого.

Молоді серця наповняться національною гордістю, якщо в них домінуватиме свідомість, що український нарід від часів Хмельницького по нинішній день не складав зброї у боротьбі за своє визволення, і що українська нація була першою, що виступила проти комуно-московської навали, яка нині загрожує всьому світові. Пригадуймо безупину нашим дітям, що наш народ, не зважаючи на дуже тяжкі політичні обставини, вже давно скристалізував своє національне обличчя і засвідчив перед світом свою історичну живучість; що наша висока київська культура впродовж довгих сторіч не тільки панувала на Сході Європи, але й увійшла в основу формування своєрідних національних культур слов'янських народів.

Мусимо зосередити нашу увагу на проблемі мови в українських парафіяльних школах і в школах українознавства. Батьки, дім і школа мусять поставити сильний наголос на вивченні української мови, бо це — справа Божа, справа нашої Церкви і справа української совісти. Любити свою рідну мову і користуватися нею всюди і завжди — це вияв патріотизму в найкращому розумінні цього слова. Вона ж є суттєвою частиною української духовости й нашого релігійного та національного збереження серед чужого моря. Але справа збереження української мови повинна бути об'єктом зацікавлення не тільки школи й Церкви, але передусім рідного дому, бо він є осередком усякого суспільного розвитку.

Нас турбує факт, що по деяких наших великих осередках нема задовільної кількості українських студентів, які горіли б ентузіазмом і любов'ю до свого, рідного, записувались на українознавчі студії. Чи можемо вимагати за-

ПРИЙДЕ НЕДАЛЕКИЙ ДЕНЬ

Бог є з Вами у Ваших земляках і підпільних сховищах, Бог є з Вами в тюрмах і засланнях. Бог є з Вами, Дорогі Браття і Сестри, в час Ваших мук, тортур і розстрілів. Бог є і з нашими стрільцями-повстанцями. Бог є і буде все і всюди з цілим нашим многострадальним народом у час його найбільших страждань і мук. Він благословить Вашу боротьбу проти антихриста та винагородить щедро всі Ваші муки і кривди.

Віруйте Йому Одному, тримайтеся своєї віри батьківської, своєї рідної батьківської землі, своїх Церков і своїх хат, своєї мови і Божої Правди, не бійтеся гонення, труду, і жертв і мук, бо все те для народу нашого і для Христа Бога Отця нашого.

Прийде недалекий день і царство зервоного сатани-антихриста розвалиться та пропаде й щезне слід по ньому. А Церква і віра Христова житимуть вічно, а з ними буде жити вічно слава і пам'ять святих мучеників народу нашого, які сьогодні борються і терплять за Неї.

(З Пастирського листа Митрополита Кардинала Йосифа Сліпого із сибірського заслання 1947 року).

інтересування чи пієтизму до української мови й літератури в чужинців, якщо самі не викресали його в свої серцях? В погоні за мамоною і чужими ідеалами наша молодь цурається свого рідного. Навіщо ж тоді ми збираємо гроші на катедри українознавства?!

Хоч наші українські шкільні чинники заапробували засаду білінгвізму по наших школах, не всі наші люди її зрозуміли. Тому зацитую слова проф. Я. Рудницького, який так каже про справу двомовности: „Кожна одиниця, опинившись серед нового мовного доквілля, фізично й психічно може і повинна досконало опанувати мову цього доквілля при одночасному досконалому збереженні мови своїх дідів, батьків. Назріває час, щоб наше українське громадянство прийняло цю єдину-найкращу теорію, бо інакше ми допустилися б дискримінації одної або другої мови, а така дискримінація зовсім не причинилася б до позитивного психологічного росту нашої dorостаючої молоді.

Д-р Михайло Кушнір

ПІДСТАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

4. Збірна душа

Етнографічний матеріал, отже люди, що замешкують одну територію і говорять одною або спорідненими мовами, переформовується в нарід шляхом вироблення спільних історичних традицій — політичних, цивілізаційних і культурних, які, становлячи власність кожної поодинокі душі в кожному окремому поколінні, у своїй сумі творять багатство душі народу.

Душа народу є ніби макрокосмосом у стосунку до мікрокосмосів окремих душ членів народу. Чим душа кожного члена народу багатша, тим багатшою є душа народу.

Хтось колись сказав: „На скільки поліпшите і побільшите вашу душу, на стільки поліпшите ваші права і побільшите границі”. І це велика правда. Бо Батьківщина — це не абстракт, це не щось таке, що об'єктивно існує поза нами, як підметами, але це — ми самі.

Ми становимо український нарід, і наша присутність на українській землі робить цю землю нашою батьківщиною.

Без нас не було б України. Наша земля стала б батьківщиною для іншого народу, який потрапив би пережити на ній свою історію і цим пережиттям зв'язатися з землею впродовж ряду поколінь. Тому кожний нарід боронить свою землю, як підгрунтя свого не тільки фізичного, але й морального існування.

Тому кожний осілий нарід плекає і шанує традиції, відчуваючи інстинктом, що ніщо так не зцілює його членів поміж собою, як спільні пережиття, з яких потім творяться спільні традиції.

Це вони спричиняються до того, що ми настробні неначе одним камертоном, що між нами існує спільність почувань і відчувань, які в певних моментах викликають однакові відрухи і ведуть до однакових свідомих дій.

Ми говоримо: „нарід пробудився до чину”. Насправді ми всі пробуджуємося до чину. Кожний з нас прагне цього чину, а окремі наші волі, променюючи і зосереджуючися „в одне вогнище”, стають **волею народу**.

Від існування тієї потенціальної волі в наро-

ді, від сили її напруги, від її здібності перетворюватися на кінетичну енергію, на творчу енергію, залежить розвиток народу.

Цей розвиток є вислідною ідеалів, прагнень і змагань, що пронизують і оживляють збірноту.

Так звичайно говоримо.

Але збірнота сама собою не має жадної психічної сили. Цю силу творить зміст наших душ. Кожний з нас є тут співчинником. Кожний із нас є співтворцем того, що нарід здобуває або втрачає.

Слава народу спадає на нас усіх, і кожна душа отримує належну їй її частину. Так само національні нещастя є уділом усіх.

Цей поділ плюсів і мінусів національного життя відбувається століттями і переходить з покоління на покоління, так, що всі, живучі нині, члени народу є зарівно учасниками його слави-добра, як і учасниками його нещастя-зла. Ми діично обтяжені в одному й другому напрямі.

Популярно кажемо, що „померлі рядять нами”. У житті народу це знаходить потвердження на кожному кроці. Чини попередніх поколінь вирішують не одну актуальну проблему, відносно якої маємо оману, що це ми її вирішимо самі, на основі нашого бачення речей.

Логіка історії неблаганна. За провини предків покутують наслідники, і, навпаки, заслуги предків підготовляють успіх наслідників. Звідси виникає висока відповідальність кожного покоління за те, що це покоління доконає. Потомність закликає покоління по черзі на суд і або їх благословить, коли їхнє життя і їхня праця були творчі, або проклинає, коли їхнє діяння принесло народові шкоду.

Так благословимо ми покоління, які привели Україну до розквіту, і суворо осуджуємо ті, які допустили її до упадку, бо не вмiли її оборонити.

Це вповні оправдане.

В минулому, коли Україна була великою й могутньою державою, коли їй у X, XI і XII століттях низько кланявся Захід і Схід, то не тому, що наші предки, засновники і будівничі

української держави, оті давні українці-русичі, гордість і шляхетність яких в цілому світі знайшли признання, мали душі, оживлені прагненням поширити і скріпити батьківщину. Ця батьківщина поширялася і набирала моці в міру поширювання й зміцнювання їх душ. Коли б ті душі були слабкі й немічні, коли б серед тодішніх українців не було лицарів на міру Святослава, коли б одиниці думали виключно про себе і нездібні були жертвувати своїм майном і кров'ю за справу батьківщини, як спільне для всіх добро, то Україна не досягнула б ані своєї державної потуги, ані культурного розвитку, який був наслідком тієї потуги, а який зачудовує нас тепер, коли читаємо „Слово о полку Ігоревім”, своєю силою і достоїнстю.

І навпаки. Коли б не брак вищих ідеалів серед провідної верстви козацтва — в добі Хмельницького — Україна встоялася б як держава. Коли б не жаждоба особистої наживи, анархічна розперезаність і егоїзм козацької аристократії — зрив Мазепи став би відновленням української незалежної держави.

Держава перестала існувати, але нарід далі жив і розвивався.

В періоді нашої політичної неволі ми мали тільки одне оперття, один захист — в національній культурі. Вона витримала всі удари і вона оборонила нас від повної заглади.

Коли б вона не мала в собі тієї сили, в яку вивінували її княжа і козацька доби, коли б її коріння не сягнуло глибоко в душу народу, коли б прив'язання цього народу до витворених ним вартостей було менше, наслідки політичного поневолення були б фатальні.

Велика перемога, що її душа українського народу здобула впродовж двох сот років змагань із чужими впливами, а на Західніх Українських Землях впродовж шістьох сот років, — є ділом української національної культури.

Її сила зробила нас більше, ніж раніше, внутрішньо зціленими. Вона зцементувала нас і зробила нас новочасною нацією. Вона вивінувала нас зброєю, що її не можна відібрати, це значить, — вона вивінувала нас тими моральними чинниками, з поміччю яких ми могли успішно боротися із збройним наїздом ворогів навіть тоді, коли ворожа перевага забрала нам останній кріс. Вона, врешті, приневолила наших ворогів виректися плянів обмосковщення

і польонізації України. Ніщо інше, як цей внутрішній зв'язок, що існував між нами, як членами одного народу, одної нації, — врятував нас.

Коли б ми були, як отой пучок лози з байки, ламаний у кожній зокрема лозинці, наш опір не був би такий сильний. як опір українських душ, що сплетені спільними почуваннями в одну душу, загартовані на всі удари й протиставляють силі натиску ворогів монолітну психічну силу народу.

Ця сила мала своє джерело у спільності переживань, що нас зв'язують. Ті переживання, збережені в наших душах — це ота незнищенна українськість, могутня, завжди жива українськість, що зачудовує наших гнобителів.

Завдяки ній русифікація і польонізація спливали з українських душ, як вода спливає з натертого оливою тіла. Роки, проведені в чужих школах, примусове вживання в тих школах чужих мов, деправуюча діяльність чужих, насланих гнобителями, педагогів, — усе те не тільки не дало сподіваних вислідів, але, навпаки, викликало тим живішу й тим пліднішу наслідками реакцію погнобленої українськості.

Молодь уже на шкільній лавці організувалася до боротьби, шукаючи зразків для себе на революційному, мученицькому шляху попередніх поколінь. Між поколіннями була лучність, бо ми почували себе зв'язаними традицією з усім, що було в Україні шляхетне, високе і здібне до посвяти.

Збірна душа покоління з часу першої світової війни — цього найщасливішого з усіх сучасних українських поколінь, якому пощастило діждатися воскресіння незалежного буття Батьківщини — формувалася на багатому матеріалі національних традицій і здобувала вищий ступінь національної свідомості там, де свідомість тих традицій була більшою. А вона була більшою там, де культура глибше запустила своє коріння, де розросталася і вільніше поширювалася. Отже серед інтелігентських верств народу. На ті верстви впав теж у тому періоді увесь тягар боротьби і левина частина жертв, які народ мусів у тій боротьбі скласти.

І тут ми на сліді того близького, нерозривного зв'язку, який існує між культурою народу і його життям, його здібністю до життя.

Сьогодні, досліджуючи складний процес на-

Андрій М'ястківський

Ч Е К А Н Н Я

А що таке чекати?
 Це жити тим, чого ти дуже прагнеш,
 і спрагло вірити у щось.
 Лише байдужість не чекає,
 лише байдужість не живе.
 Чекати можна, навіть дочекавшись,
 і жити можна, навіть переживши,
 боятись можна, навіть страх одбувши...
 Лише байдужість не чекає,
 лише байдужість не живе.
 В степу широкім я чекаю степу,
 в гарячій літі я чекаю літа,
 тебе обнявши, я тебе чекаю.
 У цьому суть чекання —
 нескінченність...
 Чекаю України на Україні,
 чекаю дня удень,
 вночі чекаю ночі
 і, живучи, життя чекаю...
 У цьому суть!

Київ, 1965

шого політичного воскресіння, легко дійдемо до висновку, що поки воно стало фізичним фактом, воно було вже моральним фактом у десятках тисяч українських душ, воно існувало вже в українському народі за багато літ перед першою світовою війною, як узасаднений психологічний постулат.

Оглядаючися поза себе, бачимо наприкінці XIX сторіччя початок великого ренесансового руху в Україні. У тій епосі відроджується українська культура.

Після депресії, яка пронизала нарід, закутий у подвійні дуби неволі, приходять благословенна реакція. Наступає розквіт української літератури, мистецтва й науки. Появляється ряд великих письменників і плястиків, імена яких переступають етнографічні кордони України і дають знати світові про те, що Україна існує, що українці є живим народом.

Цей вибух талантів був свідоцтвом пробудження душі народу. Вона скидала з себе пута неволі, сама себе розковувала, напружувала крила до лету і прямувала туди, куди прямували душі вільних народів — рівна їм, не гірша і не менша від них.

І від того моменту ставало з кожним днем яснішим і очевиднішим, що нарід, якого дерево культури так цвіте і видає такі овочі, який роз-

вивається всебічно і сміливо стає до суперництва з іншими, вже здобув собі незалежність у світі духа.

Великим маніфестом тієї незалежності була творчість Тараса Шевченка, Лесі Українки й Івана Франка, геній яких став на межі часів, що відходять і надходять, щоб у пророчому ясновидінні вказати нам заграву воскресіння.

Для тих, що того не бачили, бо не мали з душею українського народу ближчого контакту, факт воскресіння України був неочікуваним фактом, отим „чудом“, яке причаровує і зачаровує очі. А втім, геній історії, як цього вчить досвід, не імпровізує ніколи своїх присудів. Він підготовляє ступнево народи до виконання їх місії, веде їх, змушує до праці й зусилля і нічого не дає задарма.

Український нарід не отримав також своєї політичної незалежності, як дар великодержав, представники яких зібралися в „Дзеркальній Залі“ версальського палацу, але він випрацював її в собі і здобув насамперед жертвою і посвятою попередніх поколінь, потім зусиллям і заслугою попередніх поколінь з періоду першої світової війни, яке поширило об'єм національної душі і збагатило її зміст новими вартостями.

Але в цьому змісті залишилися ще поважні прогалини, і тому ще далеко нам до нічим незакаламученої радості й до повного тріумфу.

Навпаки, чекає на нас ще дуже важка і на довгі роки розложена праця. І про це повинен знати кожний українець, що змагає до повного привернення політичної незалежності України.

Доки культурна спадщина народу не буде охоплена всіма верствами народу, доки українська культура буде високим, стрілчастим обеліском серед вибраної верстви інтелігентів, а не правильно здвигненою пірамідою на широких народніх підвалинах — доти нам не вільно спочивати.

Бо ширінь, розливність культури свідчить більше про її силу, ніж її високий рівень.

Вершки, потонулі в змарах, коли вони не видні для мас, перестають відігравати роль дороговказів у житті. Щоб до них іти, треба їх бачити, треба розуміти їх потребу й цінити їх значення.

А український нарід ще до цього не доріс. Він не бачить, не знає і не цінить національно-

Іван Левадний

ТРАГІЧНА ДАТА

У 725-ліття зруйнування Києва татарами

Багато згадок про сумні події, про руйнування українських міст і нищення найцінніших пам'яток культури зберігають сторінки історії України. І одним з найстрашніших ударів, що їх зазнала наша столиця, була татаро-монгольська навала, яка закінчила добу державного розвитку княжої України і обернула колесо її історії в зовсім інший бік.

Золоті часи Володимира Великого і Яросла-

ва Мудрого, часи, коли об'єднана навколо Києва могутня соборна княжа держава являла собою зразок величчя, сили і добробуту на всьому Сході Європи, в XIII ст. відійшли в минуле з вини наступних володарів київського престолу. Нехтуючи заповідями Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха про потребу жити в згоді і зміцнювати силу своєї держави, не зважаючи на заклики автора „Слова о полку Ігоревім”

й думки. Звідси сповидне обниження рівня національної культури в цілому суспільстві, що є предметом безупинних нарікань.

Але ті нарікання нічого не допоможуть. Замість нарікань і бідкань, треба збудувати і змонтувати сучасну динамомашину української культури так, щоб вона витворювала достатню кількість струму для електризування мас.

Доки цього не станеться — ті маси будуть поза сферою притягання ідеалів і змагань вищої категорії, що оживляють національну еліту.

Порозуміння між тією елітою і мільйонами, що належать до національного муравлища і віддаються пильно своїй щоденній праці, неможливе на жадному іншому шляху. А це порозуміння необхідне, абсолютно конечне, коли ми прагнемо стати нацією з викінченою будовою, від підвалин до вершка.

Цементом, який окремі частини цієї будови сполить, який зробить їх нерозривними і відпорними на діяння розкладових чинників, чинників, що намагаються викривити душу народу — є його власна, рідна культура.

Вона збудувала наше минуле, вона врятувала нас від заглади, і вона вирішить про наше майбутнє.

Маси повинні знати про це і організуватися для культурної праці й оборони нарівні з елітою, в свідомості, що кожна українська душа є частиною збірної душі народу, яка досягне повноту і розквіт життя не інакше, як шляхом психічної повноти і розквіту одиниці, що належить до нації.

Таким чином збірна українська душа підпадає змінам. Її місткість поширюється на очах, але для насичення її бракує творива, доступного для мас, достатньо не підготованих проковтнути те, що випродукували на вжиток нації культурні верхи в ділянці почування

кав киян добровільно піддатися йому і тим зберегти місто від руйнування.

Все населення Києва одноставно вирішило боронитись. Але татари, втомлені довгими походами, не пішли на штурм і відступили в степи, де відпочивали рік. Лише наприкінці 1240 року знову суцільною масою обложили вони Київ.

За словами літописців, враженія від диких татарських орд було страхотливе. Від ріпіння їхніх возів, реву верблюдів, іржання коней не чути було голосу в місті.

Кияни боролися з великою вдалого. Ними керував воевода Дмитро, добрий знавець військової справи, що його вислав був на допомогу киянам з Галичини князь Данило, майбутній король України.

Щоб прикрити здобуття міста і уникнути зайвих жертв під час штурму міських мурів, татари привезли з собою „тарани“ — спеціальні знаряддя для руйнування мурів. Дені і ніч ними знаряддя розбивали вони киявські укріплення і, нарешті, пробили їх 18 грудня 1240 року. В міще пролому кинувся під вогнем воеводи Дмитра відважні оборонці міста. Зав'язався кривавий бій. Кияни показували приклад нечуваного героїзму, захищаючи кожну пядь своєї землі. Як оповідає літописець — страшно було дивитися, як ломилася стіна, як розбивалася цегла, як денне світло затямалося від стріл, що, немов хмари, летіли на місто.

Чисельна перевага татар дала їм змогу заволотти мурами, але, втомлені запеклим боєм та вражені нечуванним опором хоробрих киян, вони відійшли і спочивали цілу добу. Українці використали цей час і побудували навколо Десятинної церкви новий оборонний вал. Але це укріплення було слабе і татари легко здобули його наступного дня, 19-го грудня.

Оборонці міста охопив розпач. Маса людей кинулася на хори Десятинної церкви, під її склепіннями шукаючи рятунку. Хори не втримали величезної ваги і повалились, поховавши під своїми руїнами багато жертв. Столітній зойк стояв над Києвом. Серед вогню пожеж, серед тривів татарів святкували свою перемогу. Здобуття Києва віддало в руки татар всю Україну. Звістка про долю столиці справила

триматись єдності перед небезпечкою зовнішньої навали степових кочовиків, українські князі ввесь час між собою ворогували, вели безперервні війни, і так привели Україну до цівковитого виснаження, до економічного збожження та занепаду. Тож, коли з'явилися у степі нові вороги, князі не в силі були боронити свою волю і державну незалежність.

Тим часом на українські землі насувалася нова хмара. Скупчені на Далекому Сході, в південному басейні ріки Амур, татари-монгольські орди перебували під владою своїх західних сусідів тюрків, але наприкінці XII ст. об'єднались і, очолені Чингісханом, почали підкоряти собі навколишні землі. Протягом короткого часу підбили вони сусідні татарські і турецькі племена, північний Китай, Туркестан та каспійсько-чорноморські степи. Допомога, яку подавали туркестанцям половці, зумовила похід татар і проти них. Розгромлені разом з сусідніми племенами ясів та черкесів, половці вдалися по допомогу до українських князів, з якими в той час підтримували дружні стосунки, але спільний виступ наших князів проти татар завівся страшною поразкою їх над річкою Калкою.

Татари не скористались зі своєї перемоги і повернулись назад. На Україні думали, що вони більше не прийдуть, і не вживали ніяких заходів для оборони проти можливих нових нападів.

Проте, татари не зреклись думки заволотти українськими землями. В 1227 році, коли помер Чингісхан, царство його поділили між собою його сини, що мали володіти під проводом великого хана, якого обирали з-поміж себе. Залишились землі припалі ханові Батеві, і він у 1236 році рудив встановлювати там свою владу. Розбивши половців, татари восени 1239 року хмарою посунули на Україну.

Нікого і нічого не мигували жорстокі заволотники. Здобувши Перяслав, вони вшент пограбували його і знищили велику кількість людей, серед них навіть єпископа. Чернітвський князь намагався боронити своє місто, але зазнав поразки.

Один з учасників Батєвого походу, хан Менке, підійшов до Києва і, миглюючись перед ним з учасників Батєвого походу, хан

Д-р Роман В. Кузар

СЛОВАКИ І ЇХНЯ МОВА

Між Польщею з півночі й Мадярщиною з півдня, в т. зв. східній Чехо-Словащині, а частково в Моравії й сумежних землях, здебільшого високо посеред гірських хребтів Карпат і Татр над річками Оравою й Попрадом, розкинувшись аж до синього Дунаю, осіло ще з VI, VII ст. нашої доби плем'я словаків. Тепер нараховують їх приблизно 2.800.000. Одні з перших поміж слов'янами, в 863 р., прийняли вони християнство. Треба дивуватися, що, не зважаючи на майже тисячоліття (починаючи з X ст.) мадярського поневолення, цей хоробрий нарід зберіг своє національне обличчя.

Займаються словаки головню сільським господарством, і, внаслідок значного відокремлення від великоміської цивілізації, зберегли й досі, як ні один інший слов'янський нарід, давні слов'янські звичаї побіч своєї мальовни-

таке приголомшливе враження, що ніхто вже не наважувався чинити спротив завойовникам. Хвилею крові і пожеж перейшли татари Україну, а далі спустошили Польщу, Шлезьк, Моравію та Угорщину.

Татарський погром, цей найстрашніший удар, завданий Києву від часів Андрія Боголюбського, позбавив нашу столицю її значення. Культурний центр переноситься тепер на західноукраїнські землі, які хоч теж визнали над собою владу хана, але, віддалені від його резиденції, менше відчували на собі татарський гніт, як Наддніпров'я. Як політичний і економічний центр Київ утратив своє значення до XVII століття.

Таких нападів та руйнування не раз зазнавала наша столиця і пізніше. Під час останньої війни по-варварськи був знищений Хрищатик з прилеглими вулицями — найкраща частина міста. Нещодавно довідались ми про підпал бібліотеки Академії Наук з її величезними національними цінностями. Але це не зменшує нашої віри в те, що стародавній Київ по довгих роках неволі знову стане столицею вільної, самостійної України.

чої національної ноші. Але найкраще, що цей вірний своїм історичним традиціям нарід задержав — це словацька мова.

Словацька мова становить своєрідне зв'язкове кільце між південнослов'янськими мовами (болгарською, македонською, сербо-хорватською, а зокрема словінською) та західнослов'янськими (чеською, польською, горішньолужицькою, долішньолужицькою, кашубською й вимерлою з 1750-их рр. полабською). Подекуди можна розглядати словацьку мову, як „слов'янське есперанто”, спільну слов'янську мову, бо вона з-поміж інших, генеалогічно споріднених, чи не найбільше зрозуміла для всіх слов'ян, а звучнею й складнею нагадує те осередне географічне положення, що його займає Словацьчина в слов'янському світі.

Супроти чеської мови, родово найближчої, вирізняється словацька мова своєю архаїчністю. Схожість між цими мовами виявляється, зокрема, в тому, що одна й друга характеристично наголошують перший склад слова й розрізняють короткі та довгі голосні.

Хоч літературною мовою в повному значенні слова стала словацька мова на початку XIX стол., в письменстві вона вже давно задокументована. Ще в місцевих латинських пам'ятках з XI-XV століття слідні словацькі глоси. В XIV стол. літературною мовою словаків стала чеська мова, оскільки була вона словакам більше приступна від офіційної латинської. А взагалі чеська культура осягнула на той час високий рівень розвитку, про що свідчить хоча б наявність такого культурного пам'ятника з тієї ранньої доби, як Карловий університет у Празі, найстарший осідок науки в Центральній Європі. Заснував його Карло IV (1346-1378), чеський володар, імператор Священної Римської Імперії, що мала тоді свою столицю в Празі.

Щоб мати уявлення про специфічний вклад чеської культури, цікаво навести для порівняння черговість ранніх університетських традицій в Західній і Центральній Європі. Перший університет в Салерно, Італія, — початок

XII ст.; Оксфордський університет — у 1214 р.; Паризька Сорбонна — 1252 р.; Празький Карловий університет — 1348 р.; Краківський університет — 1364 р.; Віденський університет — 1365 р.; Гайдельберзький університет К. Рупрехта — 1386 р.

Під впливом Заходу розбудовується високошкільні та наукові установи й на Сході Європи. Цей розвиток, зокрема в межах східнослов'янського світу (український, білоруський, російський народи) пізнішої дати, як про це вказує таке зіставлення: Греко-Слов'янська Академія в Острозі — 1570 рр.; Львівська Братська Школа — 1590 рр.; Київська Могилянська Академія — 1631 р.; Науковий центр при дворі Юрія Слуцького, Білорусь — наприкінці XVI ст. Освіта взагалі, а високошкільний рух зокрема, найпізніше розвинулись на корінних московських землях, бо щойно в XVII ст.; наприклад, Морська Академія в Петербурзі — 1715 р.; Московський університет — 1755 р.

Супроти постійної загрози мадяризації, з одного боку, і германізації, з другого, доля Словаччини в рамках Габсбурзької монархії й особливо згодом, по волі чи неволі, щільно пов'язується з долею Чехії (Богемії, Моравії й Шлезьку).

Ще задовго до того, як з'явилось політичне поняття чехо-словацької збірноти, витворився, як передвісник суто мовний відповідник його — чехословацька мова. Цей мовний розвиток відбувався таким шляхом, що до літературної чеської мови, тоді (поч. з XIV ст.) в письмовому вжитку словаків почали закрдатися словацизми, які поширювалися й задомовлюватися в ній. Для словаків такого роду чещина, насичена словацьким словництвом та іншими мовними питоменностями, стала засобом збереження національної свідомости й окремішности, тоді як чеська народність у взаємних культурно- побутових зносинах із словаками також не могла залишитися вільною від їхнього мовного впливу.

Деяку схожість мовних процесів можна запримітити в історичних взаємовідносинах української й російської мов, при чому в трьох основних добах українщина вплинула рішальною мірою на формування російської мови;

маємо на увазі: 1. доісторичну добу побутово-культурного впливу українських слов'янських племен (полян, деревлян, сіверян і т. д.), за посередництвом білоруських слов'янських племен (кривичів, дреговичів), на російські слов'янські племена (радимичів, в'ягичів); 2. релігійно-культурний вплив Київської України-Руси на помосковлені північні землі метрополії; 3. культурно-цивілізаційну роль України (зокрема таких мужів науки й духовости як Славинецький, Тупталенко, Яворський, Прокопович і т. д.) у початковій стадії російської імперії Петра й згодом. Мовні взаємовідносини продовжувалися далі, не обмежуючись однонапрямним впливом панівної нації на поневолену.

Вертаючись до етимології усамостійненої в XIX стол. словацької мови, треба відмітити дві тенденції розвитку. У XVII й XVIII століттях католицька частина словаків, особливо тих, що скупчились довкола університету в Трнаві, в західній Словаччині, почала заводити словацьку мову в церковні книги, після чого появилися там же (1777 р.) й латинсько-словацький словник, і словацька граматика.

Змагання за усамостійнення словацької мови від чеської очолив братиславський духовник і славіст, Антон Берноляк, а згодом приєдналися до нього й протестантські кола з їхнім чільним представником, Людовитом Штуром (1815-1856). Передусім завдяки Штуровим зусиллям протиставитися мадяризації шляхом національного об'єднання мовлян різних словацьких діалектів (його переломовий твір, „Словацькі діалекти, або потреба писати словацькою мовою", появилася в 1846 р.) переміг рух за словацьку мовну самостійність, а основним для новоствореної літературної мови став говір центральної Словаччини. Граматика Мартина Гатталі з 1852 р. закріпила закони етимологічної системи словацької ортографії, на яких спирається мова найбільших творів словацької літератури.

Протилежну тенденцію до збереження чеської літературної мови серед словаків віддзеркалювали такі видатні словацькі літератори й вчені, теж відомі слов'янофіли, як Павло Йосиф Шафарик (1795-1861), засновник слов'янської археології і фундатор панславізму,

поет Ян Коллар (1793-1852). Пишучи виключно по-чеському, свої позиції виправдували вони доцільністю збереження єдності словацького й чеського народів з уваги на малярську й німецьку небезпеку. А все ж переможний кінцевий вислід боротьби за словацьку мовну емансипацію виявив, що, зберігаючи рідну мову в слові й на письмі словаки не то що успішно протиставлялись обом згаданим історичним загрозам, але водночас належно узброїлися супроти можливої третьої, збоку чехів.

Процес розвитку словацького письменства, що є супровідним фактором освідомлення національної окремішності, виявляє повільний, але постійний характер. Включно до 1918 р. розвиток словацької літератури дуже гальмувався всілякими політичними утисками. Крім того, не було ще міських центрів культури, селянська більшість населення була неписьменна, інтелігенції, крім духівництва, майже не було, край був поділений на два табори, католиків і протестантів-євангелістів.

Такі суспільно-політичні умови багато де-чим нагадують положення на українських землях, зокрема в Галичині перед першою світовою війною.

Після 1918 р. обличчя Словаччини ступнево змінюється. Словаки добилися національних прав, але не повністю. У штучному державному творі, що ним насправді є Чехо-Словаччина, в нерівному союзі з понад 7.000.000 чехів, кипить політична боротьба словаків за повну національну рівноправність. В федерації з чехами навряд чи це можливе. Поза тим встигли словаки достатньо переконатися, що від політично безсильних чехів національної підтримки годі сподіватись.

Милевими стовпами на шляху походу, інколи трагічного, інколи тріумфального, цієї невеликої, але геройської нації в нещодавньому минулому є, після 1918 р., дати проголошення незалежності Чехо-Словацької республіки 1929 р. — здобуття місцевої автономії, 1933 р. — дальший крок назустріч національній повноправності, 1939 р. — пам'ятна весна, початок словацької самостійної державності, і 1944 р. — кривава доба московсько-большевицької навали, що розстрожила словацькі національно-

державні здобутки.

Словацький нарід, може більшою мірою як інші поневолені слов'янські народи, духово близький українському народові. Це виразно видно з народньої творчості обох братніх народів, з їх думки й пісні, що закрашені тугою за красою й правдою та запліднені глибоким, сердечним почуттям. Ця велика спорідненість вичувалась особливо при прямому контакті українських втікачів із словацькими господарями під час Великого Ісходу. Дружнього співчуття й теплої гостинності словацького народу ніколи не забути!

Обидва народи пізнали безсмертну вартість рідної мови, за яку не вагалися платити найвищу ціну. А водночас історичний досвід навчив обох, що глузд національної самобутності не лише в плеканні рідної національної форми, але, головню, у вірності питоменному собі національному змісту, ідеї. Ці дві характеристичні риси знаменно виражені у наведених нижче перекладах із словацької поезії.

*Гвездослае**) (псевд. Павла Оршага),
1849-1921

МАТЕРНЯ МОВА

О, мово матірна! Яка краса!
Розкішна, ніжна, чарівна, свята!
Ти для життя, як для трави роса...
Природній харч і чаша золота,
Одежа з тих, що їм нема ціни...
Благословенний будь, хто погодивсь
В цьому зі мною й думки не змінив!
Проклятий той, хто зрікся й виродивсь...

*) Павло Оршага, більше відомий під псевдонімом Гвездослава, відіграв подібну ролу в словацькій поезії, що Врхліцький в чеській, зокрема відомі його трагічно забарвлені оповідання з селянського життя, наприклад, „Дружина лісовика“.

Іван Краско (псевд. Яна Ботто, молодшого),
нар. 1876.

РАБ

Я той, що не забуде пісні матері- рабині,
З дитинства бо дзвенить вона в моїй душі й понині,
Так серце жалісно тремкими тонами торкає,
Як і тоді, коли неслась вона високогірським пласм,
Занепокоївши глибоко хлопцеву уяву.

Я той, що дозрівав в ярмі у хижого тирана,
Мій світ, моя батьківщина — одна ледяна рана;
Щодни вона ятриться і не загойться ніколи,
І мій кривий хребет стенається від болю,
Проте в душі не згасла іскра волі.

В. Давиденко

МЕМУАРИ „НАЧАЛЬНИКА ЗАПІЛЛЯ”

Мемуарна література, яка в часах Сталіна, отже протягом яких 25 років, в СРСР зовсім не існувала із зрозумілих причин, в останніх роках розвивається „буйним цвітом”. Автори мемуарів здебільша генерали, дипломати та письменники пенсіонерського віку. Для прикладу навести б спогади письменників Іллі Еренбурга, В. Шкловського, В. Чуковського, генерала армії Горбатова, маршалів В. Чуйкова та І. Конєва, колишнього амбасадора в Британії, нині академіка І. Майського. Але всім цим літературним творам, щоб оправдали вони свою назву „мемуарів”, отже записів минулих подій, що їх сучасниками або учасниками були автори, бракує передусім — щирости, правдивости. Вони в кращому випадку напівправдиві, над усіма ними ще тяжить сталінський пропагандивний стиль. Проте, для критично мислячого читача, для історика і ці нині публіковані книжки мають свою вартість.

У московському місячнику „Новий Мир” (за серпень 1965 р.), органі Спілки Письменників СРСР, появились досить цікаві мемуари генерал-майора Н. Антипенка, що починав свою службу 1940 року у Львові в ролі заступника начальника прикордонних військ округи і начальника окружної управи постачання, а в останньому періоді війни 1941-45 рр. виконував функції „начальника запілля фронту”.

Початок війни. Панічні настрої

На самім початку своїх спогадів Н. Антипенко спростовує поширюване свого часу советською пропагандою твердження про нібито несподіваний напад гітлерівської Німеччини на Советський Союз. „Увесь час, — пише він, — ми там відчували наближення війни. У квітні 1941 року воєнна загроза виявилася вже так гостро, що начальник прикордонних військ

Я той, що жде, коли на ката вдарять дзвони погребові,
 Бо доки не помстити — важко згнути рабові;
 Тоді аж випростається мій хребет, лице скраситься,
 А доти — заходімось лаштувати шибениці...
 Велять так пісня ця невільниці-вдовиці.

Із словацької мови переклав Р. Кухар

просив Москву дозволити перевести ступневу евакуацію родин військових службовців, але це йому категорично заборонено. Ми бачили, що німці одверто готуються до нападу, і водночас читали повідомлення ТАСС’у, в яких запевнялося, що вони стягають свої дивізії (з західного фронту — В. Д.) на відпочинок, і безпеки війни немає”.

Уночі проти 22 червня 1941 року, — пише Антипенко, — на радянську сторону перекинувся німецький солдат і заявив, що на світанку їхня частина вирушає в наступ. Про це негайно повідомлено Москву. За якийсь час звідти прийшов наказ: не піддаватися паніці, а перекинчика літаком перевезти до Києва!

Одночасно за наказом з центру почали стягати на схід увесь залізничний порожняк та паровози. Антипенко звернувся телефонічно до свого зверхника в Москві, ген. Вургафта, з проською дозволити завантажувати порожні вагони військовим майном, але у відповідь його вилаяли і пригрозили розстрілом.

Увечері 25 червня 1941 р., вже після вибуху війни, прийшов з Москви новий наказ: негайно евакуювати всю зброю і амуніцію зі складів. Але було вже запізно: жадного вагона не залишилось.

„Тим часом, — пише Антипенко, — ситуація у Львові створювалася ще гірша, як на фронті: фашиствуючі націоналісти до такої міри роззухвалились, що навіть серед білого дня обстрілювали нас з дахів. Що було робити? Я звелів начальникові складів спалити все військово-ве майно... Вулицями Львова відходили наші вояки в стоптаних черевиках з обмотками, в брудних гімнастерках, а я мусів спалити стільки умундуровання і взуття!”

Большевики залишили Львів 28 червня 1941 року. Антипенко тікав пішки з групою партійців, серед яких були прокурор, голова військового трибуналу і службовці політвідділу. 30-го червня поширилися чутки, що „фашистів женуть назад”, і прокурор зажадав від Антипенка, щоб він подав на письмі вияснення, хто йому дозволив палити військові склади. Та не минуло й години, як до Антипенка знову підій-

шов прокурор: „Подеріть те, що написали. Німці не тільки тримають Львів, але й чимраз швидше посуваються на схід!”...

У Москві, в критичних її днях, почався швидкий ріст інтендантської кар'єри Н. Антипенка.

Про панічні настрої, що охопили тоді урядові і партійні кола, свідчить хоч би такий факт. У Серпухові, під Москвою, з'явився до Антипенка якийсь переляканий цивільний чоловік і попросив прийняти від нього вантажне авто, наладоване мішками з грішми. Скільки грошей було в тих мішках, він не знав: вивіз їх з банку, коли німці були вже за кілька кілометрів. Антипенко грошей не прийняв, а тому чоловікові порадив тримати курс якнайдалі на схід.

Увесь тягар на цивільному населенні

Під час літнього відступу советська армія, крім танків, артилерії і літаків, утратила майже всі кухні і термоси. Антипенко організує силами місцевого населення виробництво провізоричних „термосів” із звичайних відер. Так само на цивільне населення спав увесь тягар в постачанні та влаштуванні військових шпиталів. Бракувало медичних сестер, і для цієї справи прийшлося мобілізувати по селах колгоспних жінок і дівчат.

У листопаді 1941 р., коли Антипенко був інтендантом 49-ої армії, так гостро бракувало артилерійських стрілен, що на кожну гармату приділювалось їх лише по 2-3 на добу. „На той час, — пише він, — наші ресурси були вже до того вичерпані, що нам наказано всюди триматися лише оборонної тактики”.

За браком автомашин і з огляду на глибокі сніги військове командування вирішило використовувати... сани. Про це ніхто заздалегідь не подумав, і на військових складах їх не було. Тож знову прийшлося вдатися до місцевого населення, забираючи в нього сани і коней. Але при цьому постала проблема кормів. Сіна не було, і в 50-ій армії гинуло день-щодень по кількадесят коней. У зв'язку з цим ген. Суркова віддано під суд військового трибуналу і розстріляно.

У березні 1943 р. Н. Антипенко вже начальник постачання Центрального фронту. Ситуація з матеріальним забезпеченням військ у той час була критичною. На передовій лінії лікарі щораз частіше констатували випадки дистрофії — розладу живлення організму вна-

**ХТО НЕ ПАМ'ЯТАЄ МИНУЛОГО,
ТОЙ ЖИВЕ БЕЗ МАЙБУТНЬОГО.**

Зі східної мудрости

слідок хронічного недоїдання. І знов таки „з поміччю курських жінок виготовлено десятки тисяч мішечків з харчами на 3-4 дні для одного або кількох вояків”.

З огляду на брак механізованого транспорту стрільна до гармат доставлялося „живою людською силою” — на руках, часто за кілька кілометрів від передової лінії.

Штаб і управління зацілля фронту стояли в Курську. „Я переконався, — пише Н. Антипенко, — що тут ніхто не працює; люди тільки й знали, що бігати в „щілини” й назад, бо фашистська авіація бомбардувала місто вдень і вночі”. У с. Свободі, де перебував командувач фронту Рокоссовський, на його хату впала бомба. Врятував Рокоссовського випадок: саме тоді він снідав у штабовій їдальні.

Голод на Україні в 1945-46 рр.

Перебігу воєнних подій начальник зацілля Н. Антипенко не описує. Не вдається він також в аналізі причин, чому заломився німецький наступ. Очевидно, як „тиловик”, побоюється критики своїх колег — фронтових генералів. Тож у дальшому описі лише констатує: „Протягом серпня-грудня 1943 року советські війська вийшли на лінію Дніпра”.

Типовий червоний малорос, продукт советської системи, який у своїх спогадах ані разу не вжив слова „Україна”, в цьому місці він розчулюється. Либонь, якийсь сантимент до своєї землі таки має: „Скільки разів ми тужили, слухаючи пісень про Дніпро, коли нам було ще так далеко до нього! І от ми вийшли над цю ріку. Я думав про своїх земляків, про рідне село в Запорізькій області...”

Після переходу через Дніпро і в процесі дальшого наступу розраховувати советському командуванню на трофеї не приходилося: бої були вперті, німці встигали вивезти або знищити запаси. А в деяких арміях і дивізіях хліба і круп залишалось на 1-2 дні; на фронтових складах було порожньо.

І тут Антипенко, вже в ранзі генерал-майора, розкриває загадку голоду 1945-46 років, що десяткував населення України і Білоруси.

У м. Орлі, куди викликали Антипенка, зустрівся він з Атанасом Мікояном на нараді секретарів партійних комітетів областей, звільнених від німців. Між Мікояном і ним відбулася така розмова:

— „Ну, як діла на фронті?

— Погані діла, хліба нема, товаришу Мікоян.

— А хочете мати хліб?

— Я на те й прилетів до вас, щоб попросити.

— А я на те й викликав вас, щоб запропонувати хліб.

— А де ж той хліб?

— Увесь хліб у вас. Ви по хлібі ходите*).

— Не розумію вас, товаришу Мікоян.

— Ми даємо вашому фронтові області Сумську, Чернігівську, Гомельську для заготівлі хліба. Зумійте взяти цей хліб.

На заготівлі виділено 27.000 солдатів, 2.500 офіцерів, 2.000 автомобілів. Через райвиконкоми, сільради, через т. зв. уповноважених окремих сіл збиралося сільськогосподарський реманент. Усі старики, інваліди, жінки й діти — усі працездатні мусіли брати участь в збиранні та обмолоті збіжжя. Його просушували на печач, на лежанках, а то й просто на долівках. Там, де зерно було в скиртах, копицях або хоча б у валках, головною справою було позвозити його і обмолотити. Поляглий і підмерзлий хліб збирали так: один солдат граблями обчищував сніг, а другий підтинав стебла серпом і складав. На початок лютого 1944 р. заготовлено в самому лише запіллі цього фронту 13.607.000 пудів збіжжя! Автор мемуарів назвав це пограбування населення „блискучою перемогою народу в ім'я перемоги фронту”, хоч у перших же днях після того, як сам пригадує, вислано на північ, до Росії, 60.000 пудів зерна.

Очевидно, таку саму грабіжницьку операцію, при якій не залишено селянству зерна навіть на посівний фонд, проведено і по всіх інших зруйнованих війною областях України та Білоруси.

Внаслідок цього почався голод, що пригадавав чорний 1933 рік, і люди з Наддніпрянщини, не зважаючи на всякого роду перепони, ма-

*) Навесні 1943 р. під тиском німецької окупаційної влади на Україні по деяких областях засіяно до 75-80% посівної площі — В. Д.

сово продиралися на західньоукраїнські землі в пошуках хліба.

Так само відібрано від українського населення все поголів'я великої рогатої худоби, що її вивели були з початком війни на схід. 530 гуртів худоби, по 120-150 голів у кожному гурті, переведених зі сходу назад на Україну, — пише Антипенко, — сконфісковано для потреб Центрального фронту, а частину відігнано на північ. Напевно, диктувалося все це не тільки потребами фронту: з доповіді Хрущова на 20-му партійному з'їзді відомо, що плянував зробити з українським народом Сталін по закінченні війни.

Американська „тушонка”, маршал Чуйков і „тиловики”

Про колосальну допомогу Америки за „лендлізом”, яка фактично врятувала советський режим, генерал-майор Антипенко не згадує ані словом. І вже це ставить під сумнів усі його висновки в кінці мемуарів. Він ніби щиро признається, що дійова армія відчувала недостачу в усьому: в бойових припасах, пальному, тракторах, автотранспорті, черевиках, харчах, медикаментах, навіть у звичайних гребінцях та ковертах для листів. Але в кінці спогадів пише, що „червона армія закінчила війну з високим рівнем матеріальних засобів”, і „під звуки музики, з піснями, в новому умундурованні і новому взутті, наладовані пам'ятковими дарунками — консервами, від'їжджали советські вояки додому.

Тож звідки взялися ті матеріальні засоби, ті харчі, взуття і все інше? Відповідь на це можна знайти не в мемуарах головного інтенданта, а хоч би в такому советському ж фільмі, як „Баляда про солдата”, де, їдучи в американському джипі з фронту на відпустку додому, советський вояк, як подарунок, везе своїм рідним баньку американської консервованої свинини-„тушонки”, що була тоді в ССРС найдорожчою валютою.

Про західньоукраїнські землі Н. Антипенко ще раз згадує, коли пише отаку нісенітницю: „Населення, зустрічаючи нас як визвольників, все таки не позбулося ще й недовір'я, зацепленого антирадянською пропагандою польських реакціонерів і гітлерівців (!?)”.

Маршала Жукова характеризує автор, як жорстоку людину, а Хрущова, який ще недав-

но в усіх советських публікаціях був „творцем перемоги”, не присвячує жадного рядка.

Новиною в такого роду советських публікаціях є гострі випадки автора проти „свого брата” — маршала В. Чуйкова, який у надрукованих в журналі „Октябрь” (ч. 3 за 1965 р.) мемуарах „в найбільш невігідному світлі представив роботу органів запілля фронту, а водночас і рішення Військової Ради Фронту, що затвердила плян організації запілля”. Чуйков, — обурюється Антипенко, — „перекручує історичні факти і ганьбить командування фронту”.

До обов'язків Антипенка належали також встановлення і додержування „необхідного режиму” у фронтовому запіллі, отже поборювання відділів українських повстанців. Для цього всю окуповану територію поділено було на зони та райони і визначено персональну відповідальність кожного начальника запілля армії, кожного командира частини, стаціонованої в запіллі, кожного голови сільради, уповноваженого села і навіть виділено відповідальних осіб за кожні десять дворів — „десятидвірку”. Все населення даної зони переходило найсуворішу перевірку. „Не залишалося, — пише Антипенко, — жадного квадратного метра неутраляної землі”.

І ще цікаве свідчення начальника запілля: „З-поміж диверсантів у 1944 році було чимало хлопчаків по 15-16 років, з числа дітей, що їх німці вивезли з наших окупованих районів і перевели через шпигунсько-диверсантські школи”. Ці хлопчачки з-правила мали при собі металеві тризубці-„їжаки”, щоб проколювати ними автомобільні опони, та ін.

Війська НКВД в оперативному відношенні підлягали Військовій Раді Фронту, а практично вели свою роботу в тісному контакті з на-

Хоч які непомітні й мізерні наслідки твоїх зусиль в загальному русі, вони конечні, бо з мізерних і непомітних зусиль багатьох складається весь той рух. І тому — натягай посторонки, хоч ніхто тебе не бачить і не поганяє.

Всяка думка, хоч ви від кого вона виходила, підлягає обміркуванню, і всяка думка, хоч ви від кого вона виходила, заслуговує на увагу.

Мартіно

Богдан Ігор Антоніг

ПІСНЯ ПРО НЕЗНИЩЕННІСТЬ МАТЕРІ

Запитий в хаці і закутаний у вітер,
накритий небом і обмотаний піснями
лежу, мов мудрий лис, під папороті квітом
і стигну і холоду й твердну в білий камінь.

Рослинних рік підноситься зелена понінь,
годиц, комет і листя безперервний лопіт.
Заліє мене потоц, розчавить білим сонцем,
І тіло стане вуглем, з пісні стане попіл.

Прокотяться, як лява, тисячні століття,
де ми жили, ростимуть без наймення пальми,
і вугіль з наших тіл цвістиме чорним квіттям,
зadzвонять в мос серце джагани в копальні.

чальником запілля. „Рішучого удару, — пише Антипенко, — завдали війська НКВД по націоналістичних групах — бандерівцях, оунівцях. Але й . . . запільним частинам нерідко приходилося брати участь у збройних зудах або відбивати напади загонів противника”.

Автор мемуарів, який зробив собі за Сталіна блискучу кар'єру, не поминув нагоди, щоб на сторінках своїх спогадів розправитися з недавнім божищем. Головнокомандувача Сталіна, хоч і не приходилося Антипенкові мати з ним безпосереднього контакту, називає він, посиляючись на свідчення приятелів, причепливою, брутальною, примхливою і безжалісною людиною.

У кінці своїх спогадів Н. Антипенко старається боронити честь „тиловики” — слово, яке, мовляв, в устах деяких вонначальників звучало як лайливе, як синонім „боягуза”. Були, — пише він, — і такі невігласи часом на високих постах в армії, які, крім брутальних звернень, інших не знали у відношенні до працівників запілля. „Тиловики” переносили багато заслужених, а ще більше незаслужених уколів, а іноді й ударів „зверху”, „збоку”, „знизу”, на них часто перекладали поразки на фронті, щоб виправдати власну провину.

Але це вже особисті, сказати б, порахунки, нецікаві для тих, хто хоче прозирнути завісу, що закриває від світу правду про так званий Советський Союз.

Євген Івашків

НАУКА НА СЛУЖБІ МОСКОВСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

Організація науково-дослідної роботи в СРСР побудована на основі політичної структури імперії, в якій нема жадного вільного сектору економіки. Подібно, як у державному апараті, в науково-дослідній системі всі функції діяльності розподіляються на загальноімперські, республіканські і місцевого характеру. Ці останні дві інстанції мали б служити для децентралізації науково-дослідної роботи, але фактично рішення у плануванні цієї роботи виносить ЦК комуністичної партії, і це дозволяє йому використовувати наукові інституції для своїх імперіалістичних плянів.

Ефективність центрального керівництва для успішного виконання програм мусить спиратись на багатьох факторах. При цьому звичайно виникають такі проблеми, як обмеженість приватної ініціативи, відсутність ринкового механізму і вільної конкуренції, що гальмує науково-дослідну роботу і спричиняє відсталість імперської технології у багатьох ділянках. Про недоліки такої організації добре знають самі творці цієї системи, але в страху перед відосередніми силами поневоленних народів не вносять у неї кардинальних змін.

Прискорений ріст науково-дослідного сектору після другої світової війни привів до багатьох організаційних змін, спеціально у центральному плануванні, координації і контролі.

**

З огляду на низький рівень індустріалізації імперії в 1920-их роках творено державні трести на принципі цілковитої або частинної самовистачальности. Кожний промисловий трест мусів мобілізувати свої власні ресурси і сам задовольняти свої виробничі потреби. Промислові трести виготовляли сирівці, будували заводи, машини і втримували спеціалізовані школи та науково-дослідні установи. Кожний комісаріят був ніби державою в державі. Тільки в деяких галузях, як, наприклад, авіаційній, зв'язок між науково-дослідною, інженерною ділянками та виробництвом здійснювано за рахунок інших галузей господарства, зокрема промисловости предметів щоденного вжитку і сільського господарства.

Початкова організація промисловости була надзвичайно розтратною та економічно неефективною, і тому в Москві вирішили реорганізувати адміністрацію економіки. Децентралізація в 1957 році мала на увазі звільнити економіку від монополістичної адміністрації.

Характер переходу від початкової фази індустріалізації і організації науково-дослідної роботи до технологічної зрілості можна уявити, як ряд пірамід, що ростуть одна біля другої. Початково самостійні, вони почали розширюватися й забулюватися з іншими галузями господарства. Таке перехрещення різних галузей промисловости приводило до непотрібного дублювання, недовикористовування ресурсів і конфліктів в економічній політиці. Такий стан був викликаний централізованою адміністрацією, що через свою імперську бюрократію не могла дати собі ради з різного роду труднощами.

Ці труднощі помножилися у 1955 році, і в Москві вирішили посилити науково-дослідну роботу. Тож у роках 1955-1960 число працівників у наукових інституціях зросло із 97.000 до 200.000, а число наукових інституцій — з 2.797 до 3.828 на початку 1961 року.

Негайно після смерти Сталіна в 1953 р. переведено консолідацію міністерств. І так, наприклад, міністерства сільськогосподарського машинобудівництва, інструментальної, автомобільної і тракторної індустрії, міністерство машино-інструментального будівництва об'єднано в міністерство машинобудування. Міністерства шляхово-будівельної машинерії, важкого машинобудівництва і транспортного машинобудівництва об'єднано в міністерство транспорту і важкого машинобудування. Таким чином з 51 залишилося їх тільки 21. Ця консолідація пройшла також у контрольних та плянових організаціях: Держплан абсорбував Державний Комітет Постачання і Державний Комітет Технології.

Причини такої зміни мали чисто політичні мотиви під час боротьби за владу. Та скоро лише наступники Сталіна відчули себе певними

при кермі імперії, розпочато в швидкому темпі деконсолідацію міністерств.

Одночасно проходили зміни в науково-дослідних організаціях.

**

Велику роль у розвитку науково-дослідної діяльності відіграли в ССРСР академії наук. До 1961 р. з ними були пов'язані 250.000 науковців. Ця агресивна експансія персоналу академій почалася в 1927 році, коли їх структура була наближена до структури імперії. З того часу вони стали інструментом імперіялістичної Москви.

Радикальні зміни в організації академій відбулися в першу п'ятилітку 1929-1934 рр. В другій половині 1929 року переведено чистку, внаслідок якої десяту частину персоналу академій викинено. Того самого року вибрано 42 нових академіки, між ними багато комуністів.

У 1930 році до Президії Академії Наук ССРСР увійшло два комуністи як заступники президента. Також її секретарем став комуніст В. П. Волгін. З того часу кількість академіків-комуністів невпинно збільшувалась.

В 1930 році прийнято новий статут Академії ССРСР, за яким академіками могли ставати інженери і технічні спеціалісти.

В грудні 1933 року Академія Наук ССРСР була підпорядкована Раді Народніх Комісарів, а в квітні 1934 року була перенесена з Ленінграду до Москви. У 1938 році вона мала 8 відділів: фізично-математичних, хемічних, геологічних, біологічних, технічних наук, історії і філософії, економіки і права, літератури і мов. Постали філії Академії Наук ССРСР в Азербайджані, Вірменії, Казахстані, Туркменії, Таджикистані, Узбекистані, Грузії і на Уралі. Після другої світової війни ці філії перетворено в республіканські академії наук. На Україні Академія Наук існує з 1918 року.

З кожним роком значенням Академії Наук ССРСР зростало. Контрольована партією, вона стала відповідальною за плянування дослідів у всіх галузях науки. В 1941 р. вона, як заявив її президент, „підпорядкувала всю свою діяльність для справи побудови соціалізму, перетворюючись в центр всесоюзної науки.

Наприкінці 1956 р., за рік перед децентралізацією промислового керівництва, в ССРСР було 14 академій наук. Дані про окремі республі-

канські академії, рік їх заснування і число їх членів у 1963 р. представляються так:

ССРСР 1725 р. — 536, Україна 1919 р. — 214, Білорусь 1928 р. — 92, Грузія 1941 р. — 97, Литва 1941 р. — 34, Узбекистан 1943 р. — 73, Вірменія 1943 р. — 65, Казахстан 1945 р. — 101, Азербайджан 1945 р. — 66, Литва 1946 р. — 38, Естонія 1946 р. — 45, Таджикистан 1951 р. — 34, Туркменістан 1951 р. — 36, Киргизія 1954 р. — 44, Молдавія 1961 р. — 24. Разом: 1.499 академіків*).

Кількiстю членів Академія Наук ССРСР займає перше місце, а Академія Наук УССР — друге. Число членів Академії Наук ССРСР збільшилося від 1957 до 1963 року на 72, а Академії Наук УССР — тільки на 9. За цей період число членів всіх академій зросло на 272.

За останніх шість років кількість науковців в ССРСР збільшилась на 82%, а на Україні — на 230%.

У збірнику „Народное хозяйство” знаходимо такі дані про національність науковців (у тисячах і %%): в 1961-му році: російська 263.84 — 65.3, українська 40.95 — 10.1, жидівська 36.17 — 8.9, грузинська 9.29 — 2.3, вірменська 9.12 — 2.3, білоруська 7.24 — 1.8, азербайджанська 5.42 — 1.3, узбецька 4.51 — 1.1, татарська 4.31 — 1.1, литовська 3.32 — 0.8, латиська 2.95 — 0.7, казахська 2.66 — 0.7, естонська 2.30 — 0.6, інші національності 12.5 — 3.0, чужинці 2.82 — 0.7. Разом 404.13 — 100.0.

Номінально республіканські академії наук мають підпорядковуватися Раді Міністрів своїх республік, але фактично вони є складовою частиною імперської системи, очоленої Академією Наук ССРСР, практично Науковим Секретаріатом Президії на чолі з головним науковим секретарем.

Остання реорганізація системи академій наук була започаткована рішенням ЦК КПСС і Ради Міністрів ССРСР 11 квітня 1963 року. Внаслідок цієї реорганізації всі наукові інституції, пов'язані з промисловістю, були відділені від системи академій. Контрольним центром усієї системи є тепер Президія КПСС.

В склад цієї системи входять три сектори:

*) Народное хозяйство, 1959, ст. 759; 1960, ст. 877; 1962, ст. 586.

Достижения советской власти за 40 лет в цифрах, Москва, Госстатиздат, 1957, ст. 286.

Юрій Тис

ГУМОР У ЖИТТІ І ЛІТЕРАТУРІ

Слово „гумор” не має досі точної дефініції-окреслення. В загальному розумінні це стиль чи жанр, який збуджує сміх, веселість і незлобно виявляє людські вади. Але, встановлюючи різні відтінки гумору, натрапляємо на труднощі: що таке, наприклад, іронічний гумор, бурлеск, гротеск, комізм, удавана наївність, висміювання та ін.? А далі: куди вмістити жарти, дотепи, ущипливість, глузування, врешті народні дотепи? Усе це має відмінне значення у різних народів, і, коли б завести дискусію у якомусь уявному товаристві „об'єднаних націй” на цю тему, то вийшло б так, наче відбувається розмова глухих. Поза тим поодинокі

Академія Наук, спеціалізовані науково-дослідні організації і високі школи. Завданням Академії Наук є займатися основними дослідженнями фундаментальних наук. Спеціалізовані науково-дослідні інституції мають займатися прикладною наукою в поодиноких галузях технології, промисловості і економіки. Високі школи повинні займатися основними дослідженнями і прикладними науками. Крім того всі три сектори, через спеціальні ради, повинні брати участь в різних, призначуваних партією працях, включно з продукуванням нуклеарної зброї.

Найбільшим сектором цієї системи є частина, що підлягає міністерствам, республіканським комітетам і різним державним адміністративним апаратам. До них належить майже 75% науково-дослідних інституцій з 500.000 працівників, що становить 80% усіх фахівців імперії.

Діяльністю цього сектору керує Найвища Рада Національної Економіки, якій підпорядковуються Державний Комітет для координації дослідної праці. Найвищій Раді підпорядковуються Держплан, Держбуд і ряд комітетів, включаючи комітети авіаційної технології, оборонної технології, радіоелектроніки, електричної технології, корабельного будівництва, атомової енергії, винаходів, стандартів, вимірів, мірничих інструментів і геології.

Кожна ця агенція пов'язана з адміністрацією науково-дослідної роботи в своїй вузькій спеці-

індивідууми мають різне зрозуміння гумору, виявляють різну реакцію на жарти і дотепи.

Гумор у нинішньому розумінні зродився в Європі у XVI столітті, разом із барокко. Цей стиль з його незвичайністю, захопленням, фантазією, багатством форм був доброю підставою для розвитку гумористичних жанрів у літературі. Появляються такі твори, як „Дон Кіхот” або „Сімпліціус Сімпліціссімус”, а далі гумористичні поезії.

І вже в тих часах знали закони гумористичних творів. Один з них знаходимо у Шекспіра: щоб змусити принца Геррі сміятися, жарт треба розповісти з повагою, зі смутком. Еразм з

яльності. Комітети продукції, в додатку до науково-дослідної роботи, займаються продукцією в поодиноких галузях промисловості. Безпосередньо Найвищій Економічній Раді підлягають комітет для будови середніх машин (нуклеарна зброя), комітет електрифікації і комітет газової промисловості.

Індустріальні комітети підпорядковуються Держпланові. Сюди входять: важка індустрія, транспортне машинобудування, хемічне машинобудування, тракторне і сільськогосподарське машинобудування, виробництво електричного знаряддя, палива, хемічної, паперової, деревообробної, лісової і харчової промисловості.

Державний Банк, Центральне Статистичне Управління і Цивільне Летунство підпорядковуються безпосередньо Раді Міністрів ССРСР. Майже всі з них мають свої науково-дослідні відділи. Сільськогосподарське міністерство контролює Всесоюзну Сільськогосподарську Академію Наук і інші наукові інституції.

Після семи років постійної реорганізації, подуманої для поліпшення науково-дослідної роботи, нічого доброго не досягнуто. Можна припускати, що незадовго знову прийдуть зміни, але й вони напевно нічого кращого не принесуть. Для всебічного розвитку науки потрібна передусім свобода планування і дії, а не диктат часом не фахових людей, які використовують науку для вдержання імперії від розпаду, для московських імперіялістичних аспірацій.

Роттердаму радить: коли хочеш лікувати глупоту дурнів, мусиш вдавати з себе такого дурня, як вони.

В драматургії знаходимо стару істину для комедій: глядач мусить знати більше, як актори на сцені. Коли, наприклад, у розвитку комедії один з акторів сховався у шафу, а інший актор „думас“, що він на сцені сам, це для публіки комічна ситуація, бо вона „знає“ більше, як той на сцені.

У різних часах в моді були різні популярні персонажі для жартів. Ще від часів Французької революції висміювали відсталу від життя аристократію. Сучасний гумор звертається часом проти національних ворогів, отже має політичне забарвлення. Політичний гумор має велике значення для покривдженого народу, і тому диктатори, які стараються спрощувати всі психічні явища, його забороняють, як то робили Гітлер, Ленін, Сталін, Хрущов. Диктатори хочуть мати гумор на своїй службі, але це їм ще менше вдається, як з іншими родами літератури. Коли ж вони й дозволяють контрольований гумор, то це вже не гумор, а звичайні доноси, грубе й несмачне глузування, як то можемо бачити в київському „Перці“ або в московському „Крокодилі“.

Приклад гумору, зверненого проти аристократії:

Граф Польді розмовляє з агентом забезпеченого товариства.

— А як високо хочете забезпечити ваш дім, графе? — питає агент.

Граф Польді задумався.

— Чи я знаю? Давайте аж по комин!

Гумор проти життєвих умовин в московській імперії:

Покупець приходиться до крамниці:

— Чи нема в вас молока?

Продавець:

— Не бачите, що тут м'ясарня? Але м'яса у нас нема, а там навпроти, де молочарня, там нема молока також.

Врешті зразок нашого народнього гумору, один з найкращих за словами М. Рильського:

Вирішив дядько забити бика і просить кума на поміч. Випили по одній, по другій чарці і — заходилися. Кум тримає бика за роги, а господар грубою довбнею — геп! Бик стоїть наче нічого з ним не сталося. Розмахнувся господар

Є ДВА СОРТИ ЛЮДЕЙ: ОДНІ — ПРАВЕДНИКИ, ЩО ВВАЖАЮТЬ СЕБЕ ЗА ГРІШНИКІВ; ІНШІ — ГРІШНИКИ, ЩО ВВАЖАЮТЬ СЕБЕ ЗА ПРАВЕДНИКІВ.

Паскаль

і вдарив другий раз — знову нічого. Тоді каже кум:

— Гей ви, слухайте, як ще раз дасте мені по голові, то й-бо загнуваюся!

Гумор різних націй дуже відмінний. Як згадано вище, зразки дотепів та гумористичних оповідань одних народів можуть бути для інших народів незрозумілими.

Гарні зразки українського і чужого гумору можна знайти в еміграційних журналах „Лис Микита“ і „Мітла“, зокрема з уст народженої в редакції цього останнього журналу постаті Селепка Лавочки. І коли в рецензіях дехто порівнював Селепка з чеським Швейком, то робив цим його творцеві ведмежу прислугу: Швейк був виявом антимілітарного і комерційного наставлення чеського народу, а Селепко Лавочка відтворює цілком відмінну психіку західньоукраїнської вояцької молоді.

**

Барокко в Україні спричинило в XVII стол. розвиток комедії та гумористичних літературних творів. Ось приклад із циклу шкільних комедій:

Учень говорить:

Дай же, Христе воскресший, щоб росла кропива!

Ото то будеть моя година щаслива!

Укрий же, Пане можний, і ліси листками,

Щоб ми в них гуляли собі з телятками!

З біблійної теми:

Та от наробив халепа, що за одну кислицю

Запер всім людям до раю границю!

Епіграми XVII століття І. Величковського:

Чому суть мудрійшіє мужеве, ніж жони?

Бо з ребра безмозкого, не з голови они!

І ще:

Котрий, мовлять, чоловік добре випиваєть,

Теди такому пан Бог на пиво даваєть!

Після Котляревського та інших наших гумористів XVIII-XIX століть, прийшли в літерату-

рі московські впливи, а з ними і висміювання власного народу, рабське наслідування гнобителя-пана. На щастя, цей упадок не тривав довго.

На прикладах нашої і світової літератури можемо легко перевірити правильність закону, за яким справжній гумор має атмосферу серйозності і поваги автора чи розповідача, а читачі чи слухачі сміються. Фальшивий гумор: автор сміється, а слухачі — ні.

З часом гумористична творчість пересувається щораз далі від народного-безіменного до індивідуального. Тепер народний гумор є лише джерелом для інспірації автора та для національної характеристики його творчості. А з тим появляються нові роди гумору та його нові класифікації.

Пасивний гумор знаходимо у людини, яка має відчуття гумору, вміє розповідати і визначається вмінням передавати гумористичні події іншим. Активний гумор виявляється там, де він твориться, отже в автора, у якого бачимо висліди його літературно калькульованого гумору. В обох випадках людина мусить мати свою інтелектуальність. Проте, не кожний інтелектуаліст може бути гумористом, але кожний гуморист мусить бути людиною інтелекту.

Гумористична література розвивається на народних джерелах і на літературній традиції. Український народний гумор дуже багатий, але мало досліджений. В підсоветській Україні літературознавці цю тему трактують з точки зору користи для московського режиму. Прикладом цього може бути тритомове видання „Україна сміється” (сатира і гумор дожовтневого і пожовтневого періодів, Київ, 1960 р.). До того різні народні жарти там фальшується та перекручується. Історії українського гумору досі не видано.

Коли йдеться про літературну традицію, то й тут у нас велика прогалина. Гумор українського барокко не опрацьований, а досліді в цій ділянці під советами не дозволені. Залишається ХІХ стол. з Котляревським, але й там критичний дослідник повинен скреслити пізніші твори, в яких автори наслідували московський гумор.

Варто було б провести досліді над українськими гумористичними журналами, які появлялися з кінцем ХІХ і початком ХХ століття.

Український гумор у ХХ столітті розвинувся „вибухово”. Гумористичні журнали з-перед першої світової війни, опісля львівські „Зиз”, „Комар” та еміграційні „Лис Микита” і „Мітла” розкривають багате джерело національного гумору, зосібна політичного. Поле літературного гумору, отже нашої традиції гумору, лежить облогодом, і не дивно, що, не маючи тих джерел, наші гумористи здані на свій інстинкт, особисте відчуття традиції і навіть літературної техніки.

Модерна гумористика вимагає від авторів уміння аналізувати вплив гумору на читача, знання наукової диспозиції засобів для збудження веселости, і похідних успіхів у суспільних та політичних ділянках. Сучасний гумор повинен достосовуватися до інтелектуального рівня читача, і його завданням є полегшувати людині розв'язку проблематики наших часів, не дозволяти їй дрімати і скріплювати її духовні сили.

Є ще рід гумору, який звертає увагу передусім на логіку слів і життя. Гуморист не може проповідувати логічного мислення, і тому шукає іншого шляху. Еспанський сучасний письменник Антоніо де Ляра наводить ось такий діалог між кравцем і його клієнтом:

— Скільки ногавиць у штанах зробити?

— Скільки чого?

— Ногавиць, ногавиць, щоб всувати в них ноги!

— Не знаю. Ви мене заскочили цим питанням. Звичайно мені робили дві ногавиці, але коли ви думаєте, що треба більше...

— Це залежить від вас. Чи ці штани ви хочете одягати, чи може носити в пакунку?

— Одягати.

— Тоді пошию покищо дві ногавиці. Коли схочете більше, завжди можна буде додати. Запиши, Гарсіє: дві ногавиці в штанах... Ви хочете мати їх пришиті до штанів, так?

— До штанів! Зрозуміло!

— Не так дуже зрозуміло, бо я, якщо бажаєте, можу пришити їх до камізолі!

Сміх і добрий настрій допомагають пережити трагедії. Сміх облегує нервову напруженість, сміх є обороною людського організму проти абсурдів цього світу. Доказом цього твердження є хоч би відомі події в театрах, коли в найбільш трагічних моментах драми дехто

I. Савиц

I-ий З'їзд українських журналістів північної Америки

Перший в історії української вільної преси на північноамериканському континенті з'їзд українських журналістів відбувся щонайменше з... п'ятнадцятирічним спізненням.

Всі українські спілки і товариства вже відбули свої з'їзди, і то по кілька разів, а наші журналісти щойно тепер збудилися і після піврічної підготовки з'їхалися на Союзівці 30 жовтня 1965 р.

Несподівано прибуло їх аж 105, з чого 90

з публіки починає нервово сміятися. В цьому лежить значення гумору в часах політично важких, отже в часах воєн, тиранії тощо. Багато антисоветських анекдотів, за які каралося засланням на Сибір, появлялося на Україні в періоди масових чисток.

В різноманітності нашого життя зроджуються щораз нові жанри гумору: удавана наївність і незнання, гіперболи, драматична іронія та ін. Приклади:

- Про що говорив священик?
- Про гріх!
- І що сказав?
- Що є проти!

**

Справжній український гумор на рідних землях не перестав існувати. Він діє в підпіллі, бо сміхом людина рятує себе від загрози, від страху і непевності завтрішнього дня, сміх заспокоює. Стверджено, що в країнах Західної Європи найбільший розвиток гумору припадав на роки німецької окупації. Сміх є завжди доказом перемоги загроженого над ворогом, доказом власної вищости і психологічною зброєю.

Коли в дослідях над підпільним гумором на Заході нема ніяких труднощів, у нас через довготривалу окупацію джерела затрачуються, а з тим пропадає і цей тип психологічної зброї, питоменний нашому народові.

Студії над гумором мають велике значення не тільки теоретичне, але й практичне. Це діянка культури нації нині ще у нас мало цінена і не розкрита у її тривалості впродовж довгих віків.

діючих або принагідних журналістів, а решта гості, дружини журналістів.

Вони заступали біля 40 наших газет і журналів. Подаю за списком учасників: „Поступ” (Вінніпег, Канада), „Вільна Думка” (Сідней, Австралія), „Українська Думка” (Лондон, Англія), „Шлях Перемоги” (Мюнхен, Німеччина), „Християнський Голос” (Мюнхен), „Вісті Музики й Культури” (Міннеаполіс), „Америка”, „Свобода”, „Веселка”, „Ноза Зоря” (Чикаго), „Наш Приятель” (Вінніпег), „Вільне Слово” (Торонто), „Віра і Наука”, „Українська Газета” (Дітройт), „Новий Шлях” (Вінніпег), „Гомін України” (Торонто), „Овид” (Чикаго), „Промінь” (Вінніпег), „Жіночий Світ” (Вінніпег), „Світло” (Торонто), „Народна Воля” (Скрентон), „Канадійський Фармер” (Вінніпег), „Наша Мета” (Торонто), „Голос Лемківщини” (Йонкерс, Н.Й.), „Юнак” (Нью Йорк), „Вісник ООЧСУ” (Нью Йорк), „Наш Світ” (Нью Йорк), „Українське Слово” (Піттсбург), „Вісник”, „Юкрейніен Рідерс Дайджест”, „Український Філятеліст” (Нью Йорк), „Місія України” (Торонто), „Авр В'юпойнт” (Оттава, Кан.), „Шлях Молоді”, „Крилаті”, „Готуйсь”, „Київ” (Філядельфія), „Сторінка ТУСМ” і ін.

Заступлені були: Український Відділ „Голосу Америки” (дир. Терпак і Леонід Полтава) і „Радіо Вільна Європа”.

Не прислали своїх представників: з Америки — „Шлях” „Листи до Приятелів”, „Наша Батьківщина”, „Українське Життя”, з Канади — „Батьківщина”, „Лемківські Вісті”, „Український Голос”, „Українські Вісті”, з Європи — „Українське Слово”, з Південної Америки — „Українське Слово”, „Наш Клич”, „Праця”, „Хлібороб”, з Австралії — „Українець в Австралії”.

Не прибули такі визначні журналісти: Д. Донцов, Є. Онацький, В. Мудрий, В. Приходько, Р. Купчинський, О. Ревюк, М. Шлемкевич, І. Ставничий, О. Новицький, Гр. Лужницький, Л. Бурачинська, І. Пеленська, В. Душник, Ю. Дивнич, І. Коровицький та ін. Не прислала

привіту спілка українських письменників „Слово“, хоч вона найближче стоїть до СУЖА.

З намічених чотирьох доповідей відпала найголовніша — ред. Б. Кравцева про пресу в УССР, а три інші доповіді не вичерпали тематики з'їзду. Тому дискусанти — а зголосилося їх аж 33! — самі порушували прерізни актуальні теми.

Управа СУЖА обмежила з'їзд професійно-становою тематикою, але дискусанти поширили її на майже всі злободенні проблеми, як: ідейний рівень нашої преси, етика й мораль, постійний упадок числа читачів нашої преси, байдужність молоді до нашої преси, потреба видавати фаховий орган і репрезентаційний літературний журнал, справа українського католицького Патріархату, покликання молоді до священничого стану, дискримінація, брак взаємної толеранції й джентлменства, кодекс етики українського журналіста, протест проти русифікації в УССР, журналістичний доріст, стипендії для студентів журналістики, виховання нових кадрів журналістів, потреба „генеральної лінії“ у пресі, підвищення якості преси, престижу між своїми й чужими, створення Пресового Бюро та Бюро Оголошень, положення українців у Польщі, оборона Лемківщини, Світовий Конгрес Вільних Українців, створення спільної організації письменників і журналістів, жіночі, молодечі та дитячі видання, створення секції світлиців і молодих журналістів, створення Світового Об'єднання Вільних Українських Журналістів тощо.

Тому, що зголосилося 33 промовці, голова З'їзду, ред. І. Кедрин, обмежив час для одного промовця до трьох хвилин, що викликало певні непорозуміння, бо деякі говорили довше, а інші не могли докінчити речення, ані умотивувати своїх тез.

У літературній програмі розвагового вечора виступали: М. Понеділок (ліричний нарис „Пісня“), Леся Лисак (ліричний нарис „Дукачі й пісня“), І. Керницький-Ікер (гумореска „На службі Мельпомени“). Організатори з'їзду не подбали про матеріали з журналістичною тематикою. Заповіджено появу „Одновітки“ під час з'їзду, однак вона не появилася. Деякі журналісти прислали актуальні

ВСЯКЕ ПОКОЛІННЯ ШАНУЙ СВОЇХ ВИЗНАЧНИХ ЛЮДЕЙ І НЕ ГОВОРИ: „ЇХНІ ПОПЕРЕДНИКИ БУЛИ ДОСТОЙНІШІ“.

гуморески з журналістичною тематикою, і їх треба було використати на цьому вечорі.

Організатори з'їзду не взяли до уваги зголошену доповідь „За нові кадри наших журналістів“, а голова з'їзду назвав внесені проекти на створення референтури журналістичного доросту, стипендії для студентів журналістики й Українського Журналістичного Інституту — „фантастичними“, хоч перші два внесення прийняв пізніше з'їзд.

Два молоді журналісти, Р. Хом'як і О. Звадюк, поставили внесення, щоб активні журналісти-редактори зреклися постів з УККА і КУК, бо, мовляв, це „в'яже їхню журналістичну працю“. Голова з'їзду та численні промовці виступили проти цього внесення, бо воно противиться нашій громадській практиці. Українські журналісти, починаючи від І. Франка та С. Петлюри, займали визначні становища в нашому житті. За це неfortunне внесення голосували тільки внескодавці, а всі інші учасники з'їзду були проти.

Ред. В. Давиденко поставив внесення, щоб учасники з'їзду звернулися з відповідним закликом до українських журналістів у підсоветській Україні. З'їзд схвалив це внесення і доручив управі СУЖА здійснити його.

Голова Резолюційної комісії д-р Б. Стебельський прочитав Деклярацію, що її прийнято одноголосно.

З Канади, навіть з далекого Вінніпегу, прибуло 17 журналістів і журналісток, і тому ще дивнішою видавалася неприявність деяких наших журналістів зі стажем з Нью Йорку та з Філадельфії.

Багато журналістів зустрілися на цьому з'їзді перший раз і мали змогу обмінятися думками. Це — найбільш позитивні наслідки з'їзду.

Маємо надію, що на наступному з'їзді наших журналістів у 1966 р. в Торонті Управа Асоціації Українських Журналістів Канади візьме під увагу недоліки першого з'їзду і зробить все, щоб поставити його на належному рівні.

ХІІ З'ЇЗД Т-ВА КОЛ. ВОЯКІВ УПА ім. ген.-хор. Р. ШУХЕВИЧА-ЧУПРИНКИ

Дня 4 і 5 грудня ц. р. в Нью Йорку, в Домі Визвольного Фронту, відбувся ХІІ з'їзд Товариства кол. Вояків УПА ім. ген.-хорунжого Романа Шухевича-Чупринки. З'їздом проводила президія в складі: **А. Мицько** — голова, **М. Голяш** — 1-ий заступник, **В. Хома** — 2-ий заст., секретар **Я. Кицюк** і представник Т-ва УПА в Канаді **В. Дідюк**. При відкритті учасники вислухали стоячи повідомлення, переслане з Краю про смерть Головного Командира УПА і вшанували пам'ять усіх полеглих борців. Члени Головної Управи склали звіти зі своєї діяльності, над якими відбулася широка дискусія. Звітували також голови 9-ох Відділів. Всіх делегатів на з'їзді було 46. До нової Управи Товариства обрані: **М. Грицьков'ян** — голова, **Р. Глушко** — 1-ий заступник, **В. Хома** — 2-ий заступник, **І. Ділай** — секретар, **Я. Кицюк** — касир, д-р **Б. Гук** — філателістичний відділ; члени Управи: **Л. Футала**, **М. Черешньовський**, **М. Сидор**, **М. Шашкевич**; Контрольна комісія: **Е. Несторук** — голова, **Марійка Голяш** і **О. Данко** — члени; Суд Чести: **М. Ковальчин** — голова, **С. Голяш**, **В. Кульчицький** і **А. Мицько** — члени. Того самого дня відбулася в переповненій залі вечірка-зустріч. Проводив нею **Л. Футала**. Започатковано вечірку молитвою, яку провів о. д-р **Ковалик** з парохії св. Юра, після чого постановам з місць вшановано пам'ять д-ра **В. Калини**, що мав виголосити на з'їзді головну промову. Доповідь виголосив д-р **П. Мірчук**. На вечірці був присутній генерал-полковник **П. Шандрук**, який склав привіт. Також склали привіти представники багатьох центральних і місцевих товариств і організацій. Письмові привіти надіслали: ієрархи Українських Церков, голова Проводу ЗЧ ОУН **С. Ленкавський**, Братство Українських Січових Стрільців, Пласт та ін. В мистецькій частині виступив Театр в П'ятницю: **Марія Степова-Карп'як**, **Марія Лисяк**, **В. Шашаровський**. Конферували **О. Лисяк**. Музичний супровід д-р **І. Соневицький**.

3-ПОМІЖ КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ

MURDER INTERNATIONAL, Inc.

Murder and Kidnaping as an Instrument of Soviet Policy

Видання Комітету внутрішньої безпеки Сенату ЗДА з передмовою його голови сенатора **Т. Дадда**, який цитує мотивацію присуду над **Сташинським** і підкреслює вину уряду СРСР за убивство сл. п. **Степана Бандери**. Сенатор **Дадд** перестерігає Захід проти політики коєкзистенції з Москвою і пригадує позицію **Шелепіна** в уряді СРСР.

В цій книжці на основі документарних матеріалів розглядається різні випадки убивств і поривання антикомуністів агентами КГБ-ГПУ, згадується атентати проти Головного Отамана **Симона Петлюри** та полк. **Євгена Коновальця**, присвячується 100 сторінок справі

Помилка не перестас бути помилкою, коли допускається її більшість.

Сенека

Степана Бандери і подається фотокопії документів — усної і писемної мотивації присуду в Карльсруге в справі замордування **Ст. Бандери** і **Л. Ребета**.

Комітет внутрішньої безпеки Сенату займається в цій книжці детальним розглядом різних випадків, але головна його увага зосереджена на справі **Ст. Бандери**, що видно вже з пропорційного укладу матеріалів: на 176 стор. книжки, як уже згадано, 100 сторінок займає комплекс **Шелепіна-Сташинського**, вбивників **Ст. Бандери**. Серед документів є досі не опубліковані зізнання **Сташинського** в справі плянованого замаху на особу **Ярослава Стецька**.

До включення обширного матеріалу про обставини убивства сл. п. **Степана Бандери**, провідника українського націоналістичного, революційного руху, і антикомуністичного діяча **Л. Ребета** в цю книжку американського Сенату спричинилися заходи **Ярослава Стецька**.

Ціна книжки 50 центів.

RASCHHOFFER HERMANN, POLITICAL ASSASSINATION; THE LEGAL BACKGROUND OF THE OBERLANDER AND STASHINSKY CASES. Tübingen, Fritz Schlichtenmayer, 1964, 231 p.

Про політичні вбивства є доволі багата література, однак чужомовних праць про політичні вбивства визначних українських патріотів є зовсім мало. Тому поява цієї англійської праці, що є доповненням німецького видання, як також її видання французькою мовою, становить поважний вклад у мартирологію України під червоною Москвою.

Складається книжка з двох частин: розправи недавнього міністра Федеральної Республіки Німеччини проф. д-ра **Теодора Оберлендера** та матеріалів судового процесу проти вбивника сл. п. **Ст. Бандери** — **В. Сташинського**.

Советська пропаганда твердила, що убивство **Ст. Бандери** — то діло рук **Оберлендера**. Але коли 12 серпня 1961 р. советський агент **Богдан Сташинський** втік до Західного Берліну і признався в убивстві проф. **Льва Ребета** та провідника ОУН **Степана Бандери**, то світові стало ясно, хто вбив **С. Петлюру** і **Є. Коновальця**, хто був спричинником львівської масакри в 1941 р., масових убивств у Вінниці, на кому кров багатьох мільйонів жертв.

Книжка має чотири розділи: показові советські процеси; український батальйон 1941 р. і кавказький батальйон з того самого часу; вироки судів советської зони Німеччини; процес **Сташинського** та ряд додатків. Написана вона приступною мовою і удокументована джерельними матеріалами. Переклав її в Лондоні **Ернст Шлоссер**. Її слід рекомендувати англійськомовному читачеві і нашій студіюючій молоді.

Д-р О. С.

ЖУРНАЛ „СУМІВЕЦЬ”

Уже п'ятнадцять років при Осередку СУМА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в Нью Йорку появляється, як кварталник, журнал „Сумівець”. Недавно вийшло його 50-те число. Друкований фототипічно, в кількості 500 примірників, на правах рукопису, багато ілюстрований, здобув він собі заслужену популярність не тільки серед членства Осередку, але й далеко поза його межами в сумівському середовищі. За цей час змінилося кілька редакторів, удосконалився друк, виразилося обличчя журналу — рупора одного з найбільш діяльних у ЗДА Осередків СУМА. Тепер редагує його **Д. Мотрук**.

В ювілейному числі „Сумівця” (липень-серпень-вересень 1965) читачі знайдуть широку інформацію **Д. Мотрука** про відзначення Тижня Поневоленних Націй в Нью Йорку і участь в цьому відзначенні **ПАВН** та сумівської молоді, статті: духовного опікуна СУМА **о. І. Ткачука** „Заклик до досконалости”, **О. Соколинши**на „За Бога і Батьківщину”, **Марійки Данилів** „Вудьмо горді, що ми українці”, директора школи українознавства **Івана Юрченка** „Наша відповідальність перед Батьківщиною”, голови Осередку **К. Василика** „Виховна роля молодечих організацій”, **Г. Цєбрія** „Більше уваги молоді”, а також хроніку Відділу Юнацтва, інші актуальні матеріали і відділ розваги.

Понад 60 оригінальних світлин, добрий папір, виразний друк додають вартості цьому ювілейному числу.

Ювілятові бажаємо щораз нових успіхів і дальшого невпинного росту!

В. Д.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ПРОВІДНИКА І ГОЛОВНОГО КОМАНДИРА УПА КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

11 жовтня ц. р. щоденник „Клівленд Пресс” приніс статтю **Т. Андріки** про те, що місцева українська громада влаштує в неділю 17 жовтня Святочну Академію з нагоди 15-их роковин героїської смерті ген.-хор. Тараса Чупринки-Романа Шухевича, головного командира Української Повстанської Армії.

Того дня в Клівленді сумно дзвонили дзвони: в усіх наших церквах відправлялося Служби Божі в наміренні українського народу та панахиди за спокій душ провідників Української Національної Революції, сл. п. Романа Шухевича та Степана Вандери. В Богослуженнях взяли організовану участь місцеві Осередки СУМА та Пласт.

Програму свята, підготовлену Відділом Т-ва б. Вояків УПА та місцевим Представництвом АП АВН, започаткувала чота станиці Американського Легіону, яка під звуки американського гімну у виконанні Тамари Фаберовської встановила свої бойові прапори на сцені, прикрашеній прапорами УПА, СУМА та обидвома національними прапорами. Американські ветерани

українського походження вперше в історії українського Клівленду взяли участь у нашому Святі Покрови. Їхня станиця складається в більшості з колишніх воєнків українського походження. Осип Якубик був першим українцем Клівленду, який загинув 3 серпня 1944 року в Ст. Лов, у Франції, в боях за визволення Європи від гітлерівської окупації. Командиром станиці є Джеймс Заяць, а його заступником рідний брат Осипа, Іван Якубик.

Відкрив свято Степан Зорій, керівник місцевої радіо-програми Організацій Українського Визвольного Фронту, привітавши понад тисячу присутніх наших громадян. Керівником святочної частини програми був д-р Зенон Р. Винницький.

Українським промовцем на святі був молодий науковець, д-р Микола Богатюк, професор економічних наук університету Вірджинії у Шарлоттсвілі. У своїй промові він ствердив, що „Свято Покрови є тим чинником, який в'яже в одну цілість весь український народ у його боротьбі за право жити вільним і незалежним, самостійним життям у своїй власній державі. Тому не випадково у 5-ту річницю постановлення УПА наказом Головного Командира відновлено це традиційне Свято Покрови Богородиці, опікунки Українських Збройних Сил”.

Політичну частину свята розпочав своєю промовою Роберт Е. Свіні, член Конгресу ЗДА, який здобув загальні симпатії українського Клівленду. „Хочу скласти окрему пошану ентузіазмові, який спонукує українців всюди в світі втримувати непохитно відданість українському націоналізмові, безперерійно мобілізувати публічну opinio в цілому світі у користь поневоленого українського народу. Нинішнім святом ми віддаємо поклін не лише патріотизмові та відвазі генерала Чупринки, але й ставимо себе під Покров Богородиці, опікунки Українських Збройних сил...” — говорив конгресмен.

Усний привіт склав від імени Словацької Визвольної Ради в Америці Осип С. Трубинський. Письмовий привіт переслав інж. Іван І. Безуглов, мол., член ЦК АВН і голова Козацької Пресової Асоціації в ЗДА. Обов'язки дипломатичного протоколу супроти конгресмена Р. Е. Свіні виконували члени ТУСМ'у, мгр Юрій Кульчицький та мгр Богдан Футей.

Учениця Українського Музичного Інституту Мирося Баслядинська виконала на фортепіані „Патетичну сонату” Ветговена. В гудульських строях виступив жіночий квартет „Верховина” з Торонто, Канада — Надія Лисанюк, Олена Глібович, Жєня Котинш й Тамара Елдер — при фортепіановому супроводі Степанії Жовнір-Клос. Вони перенесли присутніх в атмосферу Визвольних Змагань 1918-1921 рр., а пісню „Співай, шуми” пригадали суворість років боротьби УПА. Уривки з поеми О. Вабія „Повстанці” продеклямувала дочка відомого українського поета М. Матієва-Мельника, Софія Мельник-Бура. Мгр Мирон Жмуркевич виконав на віолончелі кілька концертних творів при фортепіановому супроводі Ірини Заячківської-Гаврилук.

Успіх цього річного Свята Покрови в Клівленді є за-

слугою кол. вояків УПА Володимира Хоми, Івана Оліяра та Тараса Бурого.

На Святі була присутньою кореспондентка щоденника „Плейн Ділер“ Джералдина Джейвор, яка 17 жовтня вмістила вістку про Свято Покрови п. н. „Українські обряди“, а 18 жовтня статтю „Українці вшанували смерть провідника резистансу“.

ГЕМСТЕДТ

Заходами 42-го Відділу ООЧСУ в Гемстедті в неділю 31-го жовтня ц. р. в шкільній аудиторії Авр Лейді ов Лоретто відбулася академія, присвячена сл. п. Провідникові ОУН Степанові Бандері і Головному Командирові УПА ген.-хор. Тарасові Чупринці-Шухевичеві.

В той день по українських церквах обох віровизнань відправлено заупокійні панахиди.

О 4-ій год. по полудні Голова Відділу ООЧСУ привітав публіку і в короткому слові пояснив значення свята, після чого розпочато офіційну частину академії.

На сцені видніли золотий хрест, горючі язички „вічного вогню“ і погруддя Степана Бандери та Тараса Чупринки, роботи колишнього вояка УПА Михайла Черешньовського. Вгорі на синьо-жовтому полотні блискотів золотий тризуб.

Обабіч погрудь стояли в апелю 30 пластунів з прапорами, на чолі з хорунжим УПА М. Шашкевичем.

Американський гімн відспівала п-ні Деніс Марусевич, український гімн відспівали всі присутні. В дальшій частині академії виголошено постанову УГВР, деклярацію ОУН і список визначніших командирів УПА. Заклик до однохвилинної мовчанки — і двоє пластунів склали під погруддям вінок квітів.

Після того з деклямаціями виступили: Оксана Дацків — вірш Петра Кізика „Безіменним“, Ніна Біла — „Сонет“ Павла Савчука, Оля Ільницька — „Ой, Україно“ Миколи Ільницького, Христя Герула — „Дивлюсь на пройдену дорогу“ Олеся, Дарця Кулинич — „Якби піднять“ Сергія Жука, Лідія Копистянська — „Україна кличе нас“ Олеся, Мирон Ільницький — „До земляків“ Бориса Грінченка.

Добре опрацьовану доповідь у двох мовах виголосив представник Головної Управи ООЧСУ мгр Бужак.

В мистецькій програмі взяла також участь танцювальна група Осередку СУМА ім. ген.-хор. Мирона Тарнавського з Пассейку під керівництвом Романа Стеткевича, виконавши три національні танки.

Присутніх на Академії було понад 200 осіб.

Діти знають правду так само, як часто люди знають чужу мову, хоч і не вміють говорити нею. Вони не зуміють сказати вам, у чому добро, але несхибно відвернуться від усього злого.

КОГОВС, Н. И.

Новостворений 48-ий Відділ ООЧСУ в Коговсі, Н. И., гідно відзначив роковини смерті сл. п. Степана Бандери та Р. Шухевича. 17-го жовтня наші священики відправили панахиди та виголосили відповідні проповіді в Коговсі, Трой і Вотервліті, Н. И. О 4-ій год. по пол. в Українському Клюбі в Коговсі відбулися жалобні сходи. Голова Відділу п. Я Білас відкрив їх, закликаючи присутніх повстанням з місць і однохвилинною мовчанкою вшанувати великих Провідників Української Революції. Ред. І. Дурбак з'ясував історичне значення та заслуги сл. п. Ст. Бандери для визвольної боротьби українського народу. Я. Білас прочитав зворушливе слово Наталки Бандери на процесі в Карльсруге і з'ясував життєвий та бойовий шлях легендарного Командира героїчної УПА, сл. п. Романа Шухевича — Тараса Чупринки. Відспіванням революційного гімну „Не пора“ закінчено ці ширші громадські сходи з участю біля 100 осіб.

І. С.

„ЛІС ШУМИТЬ“ В БРУКЛІНІ

На сцені, оточений друзями-бійцями, вмирає поет-повстанець, смертельно поранений ножом зрадника. Хор упівців на його прохання тихенько співає партизанську пісню...

На залі жінки сягають до торбинок по хустинки. Зачепило за живе, стиснулося горло, до очей приступили сльози...

Це — реакція глядача на п'єсу Володимира Куліша „Ліс шумить“, що її виставив драматичний гурток при Відділі ООЧСУ і Осередку СУМА в Брукліні, під мистецьким керівництвом Алли Давиденко в неділю 28 листопада.

Легка до постави і для виконання аматорськими силами, п'єса переносить глядачів у таке ще, здавалося б, недавнє минуле, в часи, коли збройна боротьба тривала на рідних землях.

І на сцені ті актори-вояки, дорогі й близькі всім нам, бо нагадують тих, що ніколи вже не візьмуть в руки зброї, ніколи не заспівають з друзями повстанської пісні, бо як каже автор п'єси устами командира Вовка, „вони покляли тут, в лісі, свої молоді, буйні голви“.

УПА — три літери, що збуджують в серці українця почуття гордості і самоповаги. Йї, легендарній, присвятив автор свою п'єсу. І її вояків представляли на сцені з піднесеним пістетом члени драматичного гуртка в Брукліні.

Переконливий образ поета-повстанця створив Борис Лисенко. У нього звучний голос, гарна вимова, уміння невимушено триматись на сцені. На місці був вояк Чуб у виконанні В. Сметанюка. Рішучий і вольовий командир Вовк втілював у дебелу статуру Ст. Хомика. Зворушливою була санітарка Оля (М. Матійцьо), в ніжно-жіночій постаті якої оселився дух героїні. Група

Не шукай любови людей і не бійся їхньої нелюбови. Часто люблять за погане і не люблять за добре.

Східня мудрість

селян (І. Макар, В. Бабський, М. Матійцьо і М. Бошко) провела свої ролі на належному рівні. Особливо хочеться відзначити 13-літнього Степана Бабського, що напрочуд природно зіграв роллю малого повстанця Миколи. Милою була зв'язкова Марія у виконанні М. Бошко. Негативні ролі не менше вдалися акторам, які зробили все від них залежне, щоб викликати обурення і відразу в глядачів до советського ката, капітана Іванова (О. Рибицький), зрадника-провокатора Лиса (В. Гомзин) і двох енкаведистів (Д. Досяк і І. Самокишин). Досить гармонійно співав хор повстанські пісні.

Чи потрібні такі вистави? Безперечно. Це ствердили дві сотки глядачів, що виповнили залю бруклінського Народного Дому і нагородили акторів щирими оплесками. Шкода, що поміж глядачами майже не було нашої молоді, якій особливо корисною була б ця пригадка про героїчну УПА.

Перед початком вистави маестро Вол. Ласовський виголосив вступне слово про УПА — цю українську всенародну армію, її героїчні змагання та значення у боротьбі нашого народу за свою власну, незалежну державу.

Запропонований авторський гонорар присутній на виставі п. Володимир Куліш передав на пресовий фонд „Вісника”.

М. С-кий

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановний Пане Редакторе!

У ч. 4 (12) квартальника „Голос Православного Братства”, в Чикаго, я на запросини Редакції умістив статтю, підписану моїм ім'ям, з застереженням (прийнятим Редакцією), що стаття буде видрукована без змін. Отримавши це число журналу, я ствердив, що в моїй статті пороблені зміни і вставки, які надають протилежний сенс сказаному мною. А саме, що нібито Євангеліє „слагає своїм ідейним корінням” закону Мойсея, і що між „Правдою Христовою” та Законом Мойсея „існує ідейна єдність”. Ці приписувані мені думки суперечать моїм, як можна ствердити і з моїх статей і з книжки „Від містики до політики”, як суперечать моїм думкам і теорії про якусь „юдео-християнську цивілізацію”.

Цих кілька рядків прошу вмістити, щоб у моїх читачів не постало непорозуміння щодо моїх поглядів на ці проблеми.

З правдивою пошаною

Д. Донцов

17 листопада 1965

РІК ПРАЦІ — 1965

З ХРОНІКИ ДІЯЛЬНОСТІ ГОЛ. УПРАВИ ООЧСУ

XIII Головний З'їзд ООЧСУ відбувся в днях 20-21 лютого 1965 року. Від цієї дати і починаємо хроніку діяльності Головної Управи ООЧСУ в цьому році.

ЛОТИН

27. Представник ГУ д-р П. Мірчук взяв участь в загальних зборах Відділу ООЧСУ у Філадельфії.

28. Загальні збори 11-го Відділу в Йонкерсі. Представник ГУ Вол. Левенець.

28. Політичне віче в Чикаго. Доповідач з рамени ГУ ООЧСУ проф. Л. Шанковський.

ВЕРЕЗЕНЬ

6. Загальні збори Відділу ООЧСУ у Вілліамсствані, Н. Дж. Представник ГУ організаційний референт В. Казанівський.

7. Доповідь представника ГУ проф. Л. Шанковського на святі ген. Т. Чупринки в Нью Бронсвіку, Н. Дж.

13. Представник ГУ м-р Дужий взяв участь в загальних зборах Відділу ООЧСУ в Дітройті.

21. Член ГУ д-р П. Мірчук виголосив доповідь на політичному вічі в Асторії, Н. Й.

21. Політичну доповідь на тему „Ситуація в Україні і наші завдання на еміграції” виголосив проф. Л. Шанковський на політичному вічі в Сиракузах, Н. Й.

28. Політичне віче в Нью Бронсвіку, Н. Дж. Доповіді виголосили проф. М. Чировський і ред. В. Душник. Тем: „Сьогоднішня політична ситуація і ми” і „Завдання українців в Америці”.

28. Політичне віче в Дітройті. Доповідач проф. Іван Вовчук.

28. Політична доповідь проф. Л. Шанковського у Вілмінгтоні, Дел.

28. Засновчі збори в Рідінгу, Па. Представники ГУ В. Казанівський і д-р Бернадин.

28. Загальні збори Відділу ООЧСУ в Пассейку. Привіт від ГУ.

КВІТЕНЬ

3. Політичне віче в Гартфорд. Доповідь проф. І. Вовчука.

3. Засідання Головної Управи ООЧСУ.

4. Конвенція АБН в Шератон Готелі в Нью Йорку. Взяли участь два представники ГУ.

4. Ширші сходи Відділу ООЧСУ в Гемстеді. Привіт від ГУ.

4. Загальні збори Відділу ООЧСУ в Ньюарку. Привіт від ГУ.

10. X Крайова Конвенція ЛВУ. Вислано привітання.

11. Доповідь на тему „Сучасна політична ситуація і ми” виголосив член ГУ д-р П. Мірчук на політичному вічі в Брукліні, Н. Й.

30. Засідання Головних Управ ООЧСУ, СУМА, ТУСМ, Т-ва був. Вояків УПА, СУПВ, АБН в справі Свята Героїв на оселі СУМА в Елленвілі.

ТРАВЕНЬ

6. Голова ГУ І. Винник і організаційний референт Б. Казанівський взяли участь в загальних зборах Відділу ООЧСУ в Трентоні.

8. Святочні сходини в 26-ті роковини проголошення Закарпатської України в Домі Організацій Українського Визвольного Фронту в Нью Йорку. Доповіді мін. Ю. Ревая і д-ра Комарницького. Представник ГУ І. Винник.

8. Політичне віче в Йонкерсі. Доповідач д-р М. Кушнір.

9. Орг. референт ГУ Б. Казанівський виголосив доповідь на тему „Фальшиві шляхи культобмінників” на політичному вічі в Пассейку, Н. Дж.

15. Засідання Головної Управи ООЧСУ.

15. Нарада представників Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА в справі Свята Героїв.

15. Наради Управ Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА в Трентоні. Представники ГУ І. Винник і Л. Футала.

16. Товариська зустріч громадянства з українськими січовими стрільцями. Представники ГУ І. Винник і д-р В. Несторчук.

17. Голова ГУ І. Винник і член ГУ д-р М. Кушнір взяли участь в церемонії вмурування документів під пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні.

18. Доповідь проф. М. Чировського на Святі Героїв в Пассейку, Н. Дж.

18. Доповідь д-ра П. Мірчука на політичному вічі в Боффало, Н. Й.

29. Проф. М. Чировський і інж. Є. Івашків взяли участь у з'їзді Лікарського Товариства Північної Америки на Союзівці.

30. Доповідь проф. М. Чировського на Святі Героїв в Балтіморі, Мер.

ЧЕРВЕНЬ

6. Свято Героїв на оселі СУМА в Елленвілі. Члени ГУ ООЧСУ взяли активну участь.

6. Конференція-маніфестація НТШ в Канаді в обороні української культури. Доповіді виголосили: д-р М. Кушнір, ред. В. Давиденко, проф. Б. Романенчук і проф. М. Чировський. Секретар конференції д-р С. Галамай. В президії М. Черешньовський.

26. 16-та Зустріч Українців Канади і Америки, яка відбулася під гаслом „Україна бореться і переможе”. Представники ГУ Л. Футала і ред. І. Білинський.

30. Святочні сходини в Нью Йорку в 24-ту річницю Акту відновлення української державности. Доповідь мгра І. Базарка.

ЛІПЕНЬ

1. Зорганізовані Відділом ООЧСУ в Асторії, Н.Й. святочні сходини для відзначення Акту відновлення української державности. Доповідь К. Василика.

4. Посвячення нового будинку на оселі СУМА в Елленвілі. Представник ГУ І. Винник.

23. І. Винник заступав ГУ ООЧСУ на бенкеті АБН в готелі Коммодор в Нью Йорку.

СЕРПЕНЬ

15. Посвячення оселі СУМА в Клівленді. З привітанням виступав представник ГУ д-р І. Подригуля.

ВЕРЕСЕНЬ

4. Промова-привіт голови Головної Управи І. Винник на 14-му Здвигу СУМА в Елленвілі.

19. Відзначення 50-ліття Української Народної Помічі. Привіт від ГУ ООЧСУ.

25. Засідання Головної Управи ООЧСУ.

ЖОВТЕНЬ

3. Посвячення нового будинку Організацій Українського Визвольного Фронту в Міннеаполіс, Мінн. Письмовий привіт ГУ ООЧСУ.

9. Представники ГУ І. Винник, мгр І. Базарко і д-р О. Соколишин взяли участь в доповіді о. В. Цішека в Українському Інституті Америки в Нью Йорку.

10. Привітання Осередкові СУМА в Пассейку, Н. Дж., з нагоди посвячення прапора.

11. В посвяченні церкви-пам'ятника в Бавид Бруку взяли участь д-р П. Мірчук.

16. Представники ГУ взяли участь в зорганізованому 2-им Відділом ООЧСУ в Нью Йорку відзначенні шостих роковин з дня смерти сл. пам. С. Бандери.

17. Б. Казанівський виголосив доповідь на тему „Останні ходи культобмінників” на зборах, зорганізованих Відділом ООЧСУ в Брукліні, Н.Й.

17. Ред. І. Дурбак виголосив доповідь на святочних сходинах, зорганізованих Відділом ООЧСУ в Коговзі, Н. Й. з нагоди шостих роковин з дня смерти сл. пам. С. Бандери.

17. Доповіді з нагоди 6-ої річниці смерти сл. пам. С. Бандери і постанови УПА виголосили Н. Хоманчук і В. Левенець в Асторії, Н. Й.

23. Конференція-нарада Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА в Нью Йорку. На нарадах було присутніх 8 членів ГУ. Доповідь д-р М. Кушніра „Проблеми перед нами”.

24. Доповідь на тему „До проблеми УККА і світового конгресу” виголосив на політичному вічі в Нью Йорку ред. І. Білинський.

24. Представники ГУ ООЧСУ мгр Євген Лозинський і ред. В. Давиденко відбули зустріч з визначним істориком проф. О. Оглобленим в Лудлов, Месс., в справі видання праці „Акти української державности”.

30. Конференція-нарада Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА в Рочестері. Представники ГУ ООЧСУ: І. Винник, Л. Футала, Б. Казанівський, д-р М. Кушнір. Доповідь д-ра М. Кушніра на тему „Проблеми перед нами”.

30. 1-ий з'їзд українських журналістів Північної Америки. Присутніми на з'їзді були члени ГУ д-р С. Галамай, ред. В. Давиденко, д-р П. Мірчук, ред. І. Білинський.

31. Мгр В. Будзьяк з рамени ГУ ООЧСУ виголосив доповідь в українській і англійських мовах на святі С. Бандери і УПА в Гемстеді, Н. Й.

31. Доповідь на тему „Якою повинна бути наша

Б. Казанівський

З ДІЯЛЬНОСТІ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ І ВІДДІЛІВ ООЧСУ

Попередніми роками Головна Управа ООЧСУ влаштовувала міжконвенційні конференції всіх Відділів раз на рік в Нью Йорку. З одного боку, це було добре, що могли зустрічатися делегати всіх Відділів, послухати звітувань з кожної місцевості, обмінятися думками та порадами. Однак, в тих конференціях були й від'ємні сторони, бо з віддалених Відділів, особливо з західних сторін приїжджало тільки по одному делегатові, з огляду на високі кошти дороги.

Головна Управа ООЧСУ, здаючи собі справу з того, що для успішної діяльності Відділів потрібно тіснішого з ними контакту, а особливо контакту членів ГУ з членами Управ Відділів, в 1965 році вирішила замість конференції всіх Відділів скликати окружні конференції.

25-26 жовтня відбулася така окружна конференція в Нью Йорку для Відділів східних стейтів. Взяли в ній участь 18 Відділів, виславши по двох і більше делегатів. З ближчих Відділів приїхали не тільки члени Управ, але й звичайні члени, які брали жваву участь в дискусії.

Від Відділів звітували: Ньюарк, Н. Д. — сотник Юрій Кононів, Гартфорд, Конн. — Т. Мельник, Філадельфія

С. Кусень, Картерет — І. Глущик, Йонкерс, Н. Й. — М. Шашкевич, Джерзі Сіті — Д. Дидик, Балтимор, Мд. — Т. Царик, Вашингтон, Д. С. — інж. В. Масвський, Нью Йорк — М. Твердовський, Трентон, Н. Д. — Б. Дубик, Нью Гейвен, Конн. — В. Закорчемний, Байон Н. Д. — М. Романчук, Асторія, Н. Й., — Оля Стецьків, Бруклін, Н. Й. — І. Макар, Гемстер, Н. Й. — М. Мицьо, Пассейк, Н. Д. — А. Лопушняк, Амстердам, Н. Й. — інж. Свідерський, Нью Бронсвік, Н. Д. — Я. Івахів.

30 і 31 жовтня подібна конференція відбулася в Рочестері для Відділів стейту Нью Йорку. На ній звітували: Рочестер, Н. Й. — О. Захарків, Бінгемтон, Н. Й. — інж. С. Винник, Коговз, Н. Й. — А. Білинський, Сіракюз, Н. Й. — М. Коджак, Ембрідж, Па., — Ю. Івашкевич, Воффало, Н. Й. — інж. С. Квасницький. Наряди відбувалися в Домі Організації Українського Визвольного Фронту.

6-го і 7-го листопада відбулася конференція в Чикаго, Ілл., в Домі СУМА. За діяльність Відділів звітували: Чикаго-місто — інж. В. Левицький, Чикаго — далекий Південь — А. Гайдук, Палатгайн, Іл. — Теодор Комар, Клівленд, Огайо — д-р І. Подригуля, Дітройт,

визвольна політика" виголосив на політичному вічі в Клівленді, Огайо, проф. Л. Шанковський.

31. Другий день Нарад Організації Українського Визвольного Фронту в Рочестері. Присутні члени ГУ — І. Винник, Б. Казанівський, д-р М. Кушнір.

ЛИСТОПАД

5. На пресовій конференції УККА „Вісник" заступав ред. І. Білинський.

6. Нарада Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА в Чикаго. Присутні члени ГУ: голова І. Винник, Л. Футала, Б. Казанівський, д-р М. Кушнір. Доповідь д-ра М. Кушніра „Проблеми перед нами".

6. Конференція НТШ в Нью Йорку, присвячена справі української культури на рідних землях. Доповіді виголосили члени ГУ ред. В. Давиденко і проф. М. Чировський.

7. Продовження наради Відділів ООЧСУ і Осередків СУМА в Чикаго.

20. Доповідь на політичному вічі в Нью Гевені, Конн., виголосив член ГУ Б. Казанівський.

20. Засідання Головної Управи ООЧСУ.

21. Доповідь проф. Л. Шанковського на політичному вічі в Рочестері, Н. Й.

21. Б. Казанівський заступав ГУ на загальних зборах Відділу ООЧСУ в Нью Гевені, Конн.

21. Доповідь ред. І. Білинського на святі С. Бандери і УПА в Трентоні, Н. Дж.

26. Голова ГУ ООЧСУ І. Винник був офіційним

представником на Конвенції Союзу Українок Америки в Нью Йорку.

27. Пленум ГУ СУМА в Нью Йорку. Присутні члени ГУ ООЧСУ.

28. На ювілейному бенкеті з нагоди 25-ліття священства о. Юліяна Катрія, який відбувся в Нью Йорку, Головну Управу заступав голова І. Винник.

ГРУДЕНЬ

4. XII з'їзд Товариства кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Р. Шухевича-Чупринки в Нью Йорку. Доповідь виголосив д-р П. Мірчук. Присутні були голова ООЧСУ і інші члени ГУ.

4. Доповідь на тему „До проблеми УККА і світового конгресу" виголосив на політичному вічі в Гартфорді, Конн., ред. І. Білинський.

11. Крайова Рада УККА, на якій взяли участь представники ГУ ООЧСУ: І. Винник, Б. Казанівський, д-р П. Мірчук, І. Білинський, Л. Футала.

11. Д-р М. Чировський брав участь в посвяченні прапора, ювілейному концерті і бенкеті з нагоди 15-ліття Відділу ООЧСУ в Дітройті, Міч.

В цій хроніці не згадується численних зустрічей, переговорів, конференцій з членами інших політичних середовищ, представниками громадсько-суспільних, комбатантських і інших організацій та установ, численних листів і обіжників, висланих ГУ ООЧСУ та телефонічних розмов. Статтю-звіт організаційного референта Б. Казанівського подано на іншому місці.

В. Л-ць

Міч. — Василь Щербій, Міннеаполіс, Міш. — І. Артм. Відділ Сан Франціско прислав звіт поштою.

В ділових нарадах брали участь: Нью Йорк — 48, Рочестер — 35, Чикаго — 49 учасників. Отже разом 122 члени ООЧСУ.

Від ГУ ООЧСУ в усіх цих окружних конференціях брали участь: голова ГУ І. Винник, містоголова І. Вілінський, культурно-освітній референт д-р М. Кушнір та організаційний референт Б. Казанівський.

Коли взяти під увагу те, що одночасно з конференціями ООЧСУ в даних місцевостях відбувалися наради Осередків СУМА з членами ГУ СУМА, що в конференціях ООЧСУ брали участь поодинокі члени ПАВНА, зокрема д-р Нестор Процик, колишні вояки УПА, яких репрезентував М. Грицков'ян, тоді треба б говорити фактично про наради Організації Українського Визвольного Фронту.

На підставі звітів можна ствердити, що діяльність поодиноких Відділів ООЧСУ різна, залежно від величини українських громад, серед яких вони працюють. Коли взяти відсоткове відношення населення до кількості членства ООЧСУ, то найгірше виходять Відділи в Нью Йорку, Філадельфії, Чикаго і Клівленді. Наприклад, у Картереті, де новоприбулих емігрантів біля 50 родин, є 30 членів ООЧСУ, а в Чикаго, де українських родин в десятки разів більше, ніж у Картереті, членів ООЧСУ 230. Отже Відділи ООЧСУ по великих містах мусять принаймні подвоїти своє членство.

Як позитивне явище треба підкреслити, що всі Відділи звітували про зріст членства в 1965 р., при чому новоприйняті члени здебільша молоді професіоналісти. Звітодавці інформували, що в минулих роках по Відділах ООЧСУ було дуже мало молодих членів, але вони не сумніваються, що ця прогалина буде заповнятися патріотичними елементами СУМА і ТУСМ'у.

Делегати вважали за конечну потребу організувати при Відділах ООЧСУ жіночі ланки.

На жаль, зовсім мало є членів ООЧСУ з т. зв. старої еміграції або тут народжених.

Негативом є також факт, що біля 15% членства сплачує свої вкладки лише частинно, а є й такі члени, що по кілька років не платили вкладок.

В багатьох малих українських громадах Відділи ООЧСУ є єдиними активними організаціями. Наприклад, у Вінгемтоні лише Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА виявляють активність, а всі інші організації не дають про себе знати. Є й такі Відділи ООЧСУ, що їх члени Управи працюють рівночасно як члени філій УККА, виконуючи подвійну роботу. Дехто з делегатів нарікав, що весь тягар праці лежить на плечах поодиноких членів Управи. Отже, заходить потреба розподілити працю поміж членів Управ залежно від їх спроможності.

Святкування

Протягом року Відділи ООЧСУ відзначали Свято Героїв, Акт відновлення української державности 30 червня, роковини створення УПА, вшанували пам'ять Провідника ОУН С. Бандери. У багатьох місцевостях, де слабо діють філії УККА, вони відзначували й інші

національні свята. З нагоди таких свят Управи Відділів проводили сходи всіх членів.

Всі Відділи брали активну участь або ініціювали відзначення Тижня Поневолених Народів.

Розвагові імпрези і радіоавдіції

Немає Відділу, який не влаштував би протягом 1965 року кількох розвагових імпрез — літніх фестинів, осінніх і зимових забав, просфори, свяченого і ін. Такі імпрези, крім плекання дружніх відносин серед членів і їхніх родин, приносять певні прибутки, частину яких звичайно висилається для потреб ГУ. Малий Відділ у Вілліамстауні, Н. Д., де головою п. А. Кобаса, щороку влаштовує літні пікніки в родинній атмосфері. Після такої забави самі учасники оплачують свою участь в пікніку добровільними датками.

Треба відзначити також Відділ у Філадельфії, який восени влаштовує не тільки „маланку", але й на високому мистецькому рівні „Осінні усмішки" з виступами найкращих артистів. Цей Відділ двічі організував також виставку української книжки з повним моральним і матеріальним успіхом і відкрив власну бібліотеку в Домі Української Молоді.

Деякі Відділи ведуть радіопрограми, в яких систематично подається політичні коментарі, обговорюється англійською і українською мовами різні актуальні проблеми, що мають відношення до української визвольної справи, популяризується наша пісня. Ці радіові авдіції здобули собі численних слухачів, і бізнесмени платять поважні суми за оголошення. Радіопрограмами ведуть: в Чикаго інж. Федак, в Клівленді Зорій, в Сіракузах М. Годжак, в Піттсбургу В. Мазур. Добре було б, щоб радіові авдіції організували й інші Відділи.

Внутрішньополітична діяльність

Представники деяких Відділів у своїх виступах звертали увагу на новітніх змінюючих, які в життя української громади вносять дезорієнтацію, дух опортунізму і паціфізму. М. Лебідь у своїй доповіді в Трентоні 15 вересня твердив, що в Україні не існує ні ОУН, ні УГВР (то кого ж він репрезентує?) і закликав людей їхати на Україну, щоб переконатися, які там зайшли зміни. З такого роду збанкрутованими політиками члени ООЧСУ мусять зводити дискусії на громадських форумах, вияснюючи, якої великої шкоди українській еміграції завдає політика реалітетів і культуробмін.

Члени ООЧСУ мусять витратити час та енергію також на поборювання своєрідного радянськості, бо ця язва поширюється серед зневірених „політичних" емігрантів. Як звітували делегати, після статті Полторацького в „Літературній Україні", який писав, що культуробмін вніс „розклад серед націоналістичної еміграції", багато людей прозріло і побачило, до чого довела політика „реалітетів".

ГУ ООЧСУ висилає прелегентів на влаштовувані Відділами політичні віча. Звітодавці твердять, що такі віча мають в громадах великий успіх.

У звітах стверджувалося, що українські патріоти стурбовані змінюючими орієнтаціями серед деякої

частини нашої інтелігенції і невдоволені, що УККА не вжив відповідних заходів, щоб відсепарувати новітніх змінюхівців.

Видавнича діяльність

ГУ ООЧСУ протягом останнього року видала книжку Хосе Ортега-І-Гасет „Бунт мас”, поезії Лесича „Кам'яні луни”, „Княжу Русь-Україну” проф. Чубатого, брошуру М. Кушніра і В. Давиденка „Зустрічі, поцілунки і що далі?” Кожного місяця видає журнал „Вісник”.

Всі делегати твердили, що писане слово є найкращим засобом ширити добрі ідеї, але на місцях бракує зрозуміння до української книжки, а молодь в більшості слабо читає по-українськи. Потрібно ще багато старань, щоб наші люди призвичаїлися читати рідну книжку, яка ушляхетнює людину, чого ніяк не робить модерна телевізія.

Делегати вважають, що хоч рівень „Вісника” для деякого з членів видається зависоким, ніяк не треба обнижувати його, а, навпаки, читачів треба підтягати до рівня „Вісника”. Були голоси за те, щоб об'єм „Вісника” збільшити або перевести його на двотижневик. Таке побажання членів можна було б виконати задовільно, якби на місцях знайшлася відповідна кількість передплатників, що забезпечили б „Вісникові” фінансову базу.

Визвольний Фонд

Коляду на ВФ Відділи проводять з найкращим успіхом. На коляду йдуть не тільки члени ООЧСУ, але також молодь СУМА, ТУСМ'у і симпатичні визвольної справи. Колядники розуміють, що ВФ фінансує українську самостійну політику, яку Провід ЗЧ ОУН веде, кермуючись виключно українською рацією. Тому не дивно, що кожного року збірка на ВФ збільшується по всіх Відділах.

Інші проблеми

У звітах були зауваження, що політичні противники уживають нечесних засобів, щоб поборювати немилих їм бандерівців. Вони поширюють неправдиві вістки, мовляв, ООЧСУ є проти українського Патріярхату, бо його Відділи не збирали підписів на петиції, зредагованій Комітетом. Самий зміст петиції з політичного і національного погляду був невідповідний, і тому до неї члени ООЧСУ не прикладали своїх рук. За український Патріярхат ООЧСУ стояла і стоїть виразно, про що свідчать резолюції останнього з'їзду ООЧСУ та ряд статей в пресі Організації УВФ. До тієї справи вичерпні виснаження дав голова ГУ І. Винник.

Багато уваги присвячено на конференції в Чикаго календареві. Більшість дискусій уважали за відповідне не організувати жадних акцій на церковному відтинку, бо це тільки погіршить справу, і всякого роду конфлікти серед громади ворожа агентура використовує для того, щоб нас послабити. У зв'язку з запровадженням нового календаря частина громадян в Чикаго гостро запротестувала і створила комітет для оборони традиції. Дискусанти рекомендували членам

ООЧСУ в Чикаго відв'язатися від того комітету, бо він приносить більше шкоди, як користи. А коли йдеться про втримання української духовости в Церкві і в парохіяльних школах, то за ці справи потрібно боротися, але не драстичними засобами. Є надія, що і в Чикаго наші члени зуміють свою енергію зужити в першу чергу на боротьбу проти властивого ворога нашої визвольної справи, яка є далеко важливішою, як такий чи інший календар.

**

Після звітів і дискусії члени Головної Управи ООЧСУ подавали загальні інформації про діяльність своїх референтур.

Організаційний референт В. Казанівський виявив позитиви й негативи в організаційній площині і вказав на такі форми дії, які в черговому році мають приєднати ще більше членів до ООЧСУ. Зокрема підкреслив потребу підняти ідейний рівень і активність членства, яке з почуття власного обов'язку плекатиме самодисципліну, щоб з ще більшим успіхом протиставитися ворогові. Також форма ширших сходів мусить бути такою, щоб притягала членів.

Культурно-освітній референт д-р М. Кушнір в своєму виступі підкреслив важливість освітньо-виховної ділянки для збереження української громади на чужині, для підготовки наших людей до здійснення великих цілей організації. Говорив про потребу самоосвіти і користь народних університетів, що виконують велику роль у багатьох Відділах, про дискусійні вечори, що сприяють освітньому й політичному росту членства. Старше покоління, — казав він, — мусить чимось заімпонувати підростаючому поколінню, щоб воно з посвятою боролось за святу українську ідею.

Голова ГУ ООЧСУ І. Винник визначив напрямні в ділянці суспільно-політичної роботи, провів аналіз організованого життя еміграції, і докладно з'ясував питання українського патріярхату, заперечивши фальшиві твердження противників, які часто послуговуються обманом. Навів кілька фактів, як „інформували” деякі газети читачів про політичне віче в Нью Йорку в лютому 1965 року, як перекручували статті д-ра Донцова, і згадав про радіоавдію в Нью Йорку, скеровані проти ОУВФ. Також спростував твердження злобних політиканів, мовляв, бандерівці хочуть опанувати забезпеченеві товариства. Голова ствердив, що ОУВФ не має найменших причин опанувати інші організації. Але якщо члени ОУВФрону є рівночасно членами такої чи іншої установи, то згідно з статутом мають право кандидувати до їх управи, як всі інші члени даної установи. Голова закликав учасників конференції пожвавлювати громадську діяльність, підняти на вищий рівень працю Відділів і вказав на важливість ролі ОУВФ в самостійницькій політиці, про що повинні постійно думати його члени і симпатичні.

Ред. І. Вілінський говорив про зовнішньо-політичну діяльність ОУВФ і схарактеризував взаємовідносини різних українських політичних угруповань і їхні цілі. Головну увагу звернув на діяльність УЖК і підготову

ПОСЛУХ — РІЧ ДОВРА І КОНЕЧНА, ТА КОЛИ ЦЕ ПОСЛУХ ПЕРЕД ПОГАНИМ І НЕПРАВДИВИМ, ТО ЦЕ НАЙВИЩА МІРА ЛЮДСЬКОЇ ПІДЛОСТИ І САМОПОНИЖЕННЯ.

Карлейл

до Світового Конгресу Українців. Ствердив, що засудження „культуробміну” УККомітетом було правильне, і по цій лінії пішли всі інші Українські Централі. Як позитивний факт, підкреслив зворот КУК у відношенні до „культуробміну”.

Д-р Нестор Процик, голова ПАВНА, звернув увагу присутнім на те, що Американські Приятелі АБН це організація в ЗДА, в якій молоді українські патріоти мають найкращу нагоду себе виявити. Та не тільки молодь, але всі українські патріоти, без огляду на групу приналежність, — заявив прелегент, — мають змогу допомогти Україні на форумі ПАВНА, бо в програму діяльності АБН не входять політично-партійні тенденції. Сама ідея визволення поневолених народів Москвою є тим стимулом, що може об'єднувати всіх патріотів для добра України.

Для успішної роботи ПАВНА необхідні фонди, і тому прелегент закликав підтримати матеріально й морально цю організацію через закуп відповідно оформлених її значків.

Про справи „Вісника” інформував В. Левенець, в заступстві ред. В. Давиденка. „Вісник” виходить точно кожного місяця, насвітлюючи актуальні суспільно-політичні проблеми. Від самого початку й донині „Вісник” неухильно заступає і ширить націоналістично-програмові ідеї, а свою орієнтацію спирає виключно на ідейних джерелах і духові Воюючої України. Заходить потреба збільшити об'єм „Вісника” або зробити його двотижневиком. Заложить це від самих членів ООЧСУ, які повинні всі без виімку передплачувати свій журнал і організувати для нього передплатників.

Над звітами делегатів і напрямними ГУ ООЧСУ та ПАВН відбулася широка дискусія. Ствердження і побажання учасників дискусії можна схопити в таких точках:

1. Організаційно скріпити і поширити мережу ООЧСУ на всі українські громади в ЗДА, головню на далекому Заході.

2. Далі заступати політичні напрями згідно з постановами Конвенції, поборювати шкідливі концепції політичних капітулянтів.

3. Підтримуючи 10 точок постанов УККА, ГУ ООЧСУ має скріпити свою працю з його керівними органами. УККА має потягнути до моральної відповідальності тих керівних осіб в органах УККА і в Політичній Раді, які у своїй політичній діяльності поборюють його постанови.

4. Приявні ще раз виявили свою прихильну поставу і піддержку ідеї створення українського Патріархату.

5. Співпрацювати з Українськими Церквами, з їхніми Владиками та духовенством, щоб спільними силами затримати в церквах, по парохіяльних школах український національний дух та рідні традиції.

6. Делегати виявили невдоволення з необдуманих акцій комітетів на новокалендарному відтинку, які по деяких місцевостях розбивають громадське і церковне життя. Запровадження календаря нового стилю в Українській Католицькій Церкві зумовлене тою ситуацією, що витворилася в ЗДА від 20 років, і нині розпалювати в зв'язку з тим „громадянську війну” недоцільно і шкідливо. В цій справі треба використовувати інші відповідні, пристойні заходи, щоб направили відносини.

7. Видавничу діяльність ООЧСУ підтримувати всіма засобами і зобов'язати всіх членів стати передплатниками „Вісника”; приєднувати нових передплатників і ширити видання ООЧСУ серед української громади.

8. Заздалегідь організувати людей, що підуть з колядою на Визвольний Фонд.

Опісля відбулися наради спільно з делегатами СУМА, на яких голова ГУ СУМА Лев Футала виголосив доповідь, що своїм змістом відносилася як до молоді, так і до старших. Прелегент подав аналізу політичних процесів на Україні і вказав на ряд можливостей практично здійснювати наші завдання на чужині.

Голова ГУ ООЧСУ І. Винник, інформував сумівців про завдання та діяльність ООЧСУ і вказував на конечність тісної співпраці цих обох братніх організацій. Батьки, — сказав д. І. Винник, — які переважно є активними членами ООЧСУ, мусять допомагати СУМА в ділянці виховання юнацтва, а старші сумівці повинні включатися в роботу ООЧСУ.

Булавний ГУ СУМА мгр Є. Гановський поінформуввав Юнацтво СУМА про перевишкіл виховників, що вже зросли тут, в ЗДА, і добре вив'язуються з своїх завдань. Але виховників, — сказав він, — бракує з огляду на швидкий приріст Юнацтва. Тому прелегент закликав батьків бути допоміжним і координуючим чинником у вихованні сумівської молоді.

Першого дня конференції увечері відбулися розвагові вечірки (в Нью Йорку, Рочестері і Чикаго), на яких головню і, можна сказати, програмову доповідь на тему „Проблеми перед нами” виголосив д-р Михайло Кушнір. Треба сподіватися, що ця глибока змістом доповідь незабаром появиться друком.

Другого дня в неділю після дискусій над доповідями вирішено ряд актуальних питань, які мають причинитися до ще більшого росту і скріплення ОУВФронту на терені ЗДА.

ВСЯ СУТЬ В ДУМКАХ. ДУМКА — ПОЧАТОК ВСЬОГО. І ДУМКАМИ МОЖНА КЕРУВАТИ. І ТОМУ ГОЛОВНА СПРАВА ВДОСКОНАЛЕННЯ: ПРАЦЮВАТИ НАД ДУМКАМИ.

М а р т і н о

САТИРА І ГУМОР

ПШЕНИЦЯ НА КОЛГОСПНІЙ ВЕРБІ

Советський журналіст Микола Білкун, хай йому легенько гикнеться, у жовтневому гислі кийвського „Перця”, друкованого накладом 500.000 примірників, написав дослівно ось таке про колгосп у селі Ружнигому Хмельницької області:

„Водогін у селі! І не просто на фармах, а в хатах колгоспників!

У хатах? Ні, не назвеш їх хатами, бо це — будинки, котеджі, а коли хоче — віллі!

У колгоспному Будинку Культури висить таке оголошення: „Працює дитяча студія балету. Проводиться набір учнів з 6-7-8-9-10 років. Додатково проводиться набір учасників у танцювальний колектив з 11 років”.

У колгоспному дитячому садку стоїть чудове пляніно, а в акваріюмі плавають золоті рибки.

Дитячий садок працює цілий рік. А чистота! А порядок!

Від колгоспних корів за кілометр пахне парним молоком!

Село електрифіковане, радіофіковане, телефіковане!

Колгоспні спортсмени беруть нагороди на всесоюзних змаганнях.

Колгоспні стипендіанти вчать в інститутах!

Колгоспна пшениця — як горох!

Колгоспний горох — як вишні!

Колгоспні вишні — як...”

Не сумніваємося, що село Ружнигне на Україні існує. І віримо, що є в тім селі показовий колгосп для гужинецьких туристів. В тому колгоспі будинки сільського нагальства напевно новенькі, повоєнні, під дахівкою, а то й бляхою. Є там у колгоспному клубі може й пляніно, і акваріюм, звизайно не з крокодилами, а з золотими рибками, що їх доглядає місцева взителька, якась собі Марія Семенівна. І висять у тому клубі всякі оголошення, що їх ніхто, крім сторожа, не гитає. Є по колгоспницьких хатах радіорепродуктори, отакі круглі, з горного картону скругені, що з них зранку й до пізньої ночі повгають колгоспників, як треба працювати на рідну советську власть. Є й телевизор „Українка”, а може „Львов'янка”, у секретаря місцевої партійної організації. На вигоні хлопці в неділі і революційні свята м'яга ганяють, хог сильно вже він приносився і скидається більше не на футбольний м'яз, а на обшмаганий каган капусты.

І син голови сільради у високих школах в Києві взитись, з тими хлопцями знатися не хозе і на село вертатися не збирається. Від колгоспних корів, ну, не за кілометр, а вже метрів за два-три напевно пахне...

Все це режі добре відомі з самої ж таки советської щоденної преси.

А от як воно з пшеницею, що ненаже горох, а горох ненаже вишні, а вишні ненаже...?

Журналіст Микола Білкун у телягому захопленні з нагоди „жовтневої революції” передав куті меду, якого й так забагато в советській пропаганді. Від 500.000 гитагів журналу, де розповідає він про всі ці дивні метаморфози, годі приховати, що й цього року, як і минулого, московський уряд закупує в Канаді і Америці мільйони тонн пшениці. Не тієї, що ненаже горох, а звизайної, канадійської та американської, що її без благодатей жовтневої революції плекають на своїх ланах фармери.

Грушки на вербі — так казали колись у нашому народі про несотворенні режі, що їх брехуниці розповідали, а тепер советські журналісти розповідають нашим людям про... пшеницю на колгоспній вербі.

В. Арх'лох

З СОВЕТСЬКИХ ПУБЛІКАЦІЙ

„ГОРБАТИХ І МОГИЛА НЕ ВИПРАВИТЬ”

Під таким заголовком якийсь Тарас Мигаль, фахівець КГБ від справ еміграції, виступив у львівському місячнику „Жовтень” проти Ярослава Стецька і АБН. Цей його „памфлет” ані своїм специфічним тоном, ані брутальною лексикою не різниться від серії попередніх. Однак, КГБ, як заповіджено на недавній конференції в Москві „Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном”, веде тепер сконцентрований огонь проти поодиноких визначних націоналістичних діячів.

Вартим уваги в цьому „памфлеті” є уступ, в якому кагебівський функціонер зі Львова з глузливими коментарями „дослівно цитує”, як пише він, меморандум, пересланий Я. Стецьком до Об'єднаних Націй:

„Вільний світ повинен розірвати всі контакти з Советським Союзом та його сателітами, повинен створити економічну бльокаду, повести політичний наступ, скріпити визвольні рухи в ССРСР, червоному Китаї, Югославії Тіта і в країнах-сателітах. Повинен вигна-

ти з ОН представників комуністичних держав, створити довкола ССРСР перстень антикомуністичних радіо-висилень та центрів інфільтрації, нарешті — дати військову допомогу визвольним рухам поневолених Москвою народів”.

Очевидно, не один із читачів „Жовтня”, прочитавши цей уступ, з вдячністю згадає Ярослав Стецька і дещо довідається про Антибольшевицький Блок Народів.

А Мигалья в КГБ не похвалять.

„Боротьба не вщухає”

У вересневому числі „Дніпра”, в статті під цим заголовком, якийсь Б. Сергієнко перестерігає советських громадян проти чужинецьких диверсантів та шпигунів. „У нашу республіку, — пише він, — імперіялістичні розвідки засилають також агентів з числа українських націоналістів, що перебувають в еміграції... Агенти з емігрантів-націоналістів нерідко одержують завдання — пробравшись в ССРСР, не проникати в суспільне життя, а забазуватися таємно у когось з тих, з ким націоналісти мали зв'язки ще в період бандерівського підпілля...”

Варте уваги й хоч би таке місце в цій довгій статті-інструкції:

„Ворожі розвідки використовують і приїзди чужинців до нас, і виїзди радянських людей за кордон, і „дружне” листування. А може комусь із читачів доводилося одержувати поштові коверти з чистими аркушами паперу, які треба було, приміром, пригладити праскою. Після операції оживає тайнописний текст з пропозицією стати агентом... А буває так. Чужоземна розвідка зацікавилася громадянином Н. У ході вивчення з'ясувалося, що він не обминає чарки, схильний до розпусти. Н. поїхав за кордон. Там його оточили „щирі друзі”. З кожною зустріччю випивалося все більше коньяку. З'явилися дівчата легкої поведінки. А одного разу перед Н. продемонстрували кінофільм з його веселими погулянками. Вибирай: або кінофільм — до посольства, або „працю на розвідку!”

Коли в цій статті замість „чужоземна” і „ворожа” розвідка поставити „советська”, то постає широкий образ методів шпигунської діяльності комуністів у країнах Заходу. Зокрема методів вербування советської агентури з-поміж туристів.

„Чортівський народ”

В цьому ж числі „Дніпра” мистецтвознавець В. Андрієнко у статті „Стверджувати — це відкривати” пише про славного маляра, творця відомого образу „Запорожці пишуть листа турецькому султанові”:

„Іван Репін вивчав передусім живих нащадків запорожців. Йому потрібно було збагнути душу цих людей,

розгадати їхню психологію, їхнє розуміння життя і ставлення до нього, щоб потім віддати це „підтекстом”, відблизком глибокого дна картини. Коли б він не відкрив для себе духу епохи і основної суті цієї героїчної сторінки в житті українського народу, він не зміг би створити на полотні ілюзії живого реготу запорожців, такого стихійного і багатозначного.

„Чортівський народ! Ніхто в усьому світі не відчував так глибоко свободи, рівності, братерства!” Це — вираз із листа Репіна до Стасова, як вигук дослідника, що ніби об'їздив усі землі і, вражений, зупинився перед тим, чого шукав. Картина І. Репіна стала справжнім естетичним відкриттям „чортівського народу” з його органічною філософією братерства і мудрим, безпечним розумінням життя як безперервної боротьби і спокійного подвигу...”

Довженкові „помилки серця”

У жовтневому числі харківського місячника „Прапор” Юрій Барабаш в нотатках про творчість Олександра Довженка у воєнних літах закидає авторові „Зачарованої Десни”, що він „не спромігся як слід розкрити коріння трагедії українського народу” в останній війні, що позиція його в цьому питанні „вельми суперечлива”.

„Не можна сказати, — пише Барабаш, — що Довженко не має рації, називаючи серед факторів, які визначили „духовну беззбройність” таких людей, як дезертири Павло Хуторний, Іван Гаркавенко, Устим Товченко і інші, їхню звичку до „типової відповідальності”, відсутність у них „розуміння ходу історії”, погане її знання, недосить розвинене почуття національної гідності. Письменник говорить тут про цілком реальні вади нашого виховання. В роки війни такі поняття, як вітчизна, національна гідність, славні традиції предків і ін., для багатьох і багатьох, особливо для молоді, відкривалися — ніде правди діти — неначе вперше. Вже у перших своїх виступах звернувшись до високих історичних прикладів, до славних імен Наливайка і Сагайдачного, Хмельницького і Залізняка, Кривоноса і Богуна, до спадщини Шевченка, Франка, Лисенка, до безсмертної української пісні, Довженко, проте, не раз із гіркотою констатував, що багато з імен, на яких треба виховувати вояцьку доблесть і почуття патріотизму, погано знані серед широких мас.

Все це так, — пише далі Барабаш, — та нам не слід запліщувати очі й на ті полемічні перебільшування та перехльости, які є в трактуванні цих питань у письменника... Взагалі поняття класовості у Довженка часом вживається у такому контексті, коли воно сприймається наче у противагу таким поняттям, як народ, історія, вітчизна... У деяких творах Довженка воєнного часу подібуємо таке, що сам письменник називав „помилками серця...”

У Москві після розгрому советських армій зрозуміли „вади виховання” і — вдалися за порятунком до „патріотизму”, Шевченка, Франка, української пісні, історичних традицій...

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Малапюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січинський: Крям (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Малапюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25- ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Малапюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Малапюк: Нариси з історії нашої куль- тури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свя- то УПА), стор. 32	0.25
Е. Малапюк: Остання весна — (поeziї) стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда пращів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та Но- го доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (тра- гедія на 5 дії)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська уго- да, стор. 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дії)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну україн- ську історіографію, стор. 87	1.50	М. Островерха: Великий Василянин, стор. 48	0.50
А. Киришинський: На дні СРСР, стор. 232	2.75	М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) стор. 288	3.75	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічний боротьбі стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та ви- никнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старницька-Черняхівська: Останній сніг, стор. 44	0.50	Хосе Ортега: Вунт мас	2.00
Л. Старницька-Черняхівська: Іван Мазепа, стор. 154	1.25	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславизм в советській істо- ріографії і політиці, стор. 37	0.25		
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!